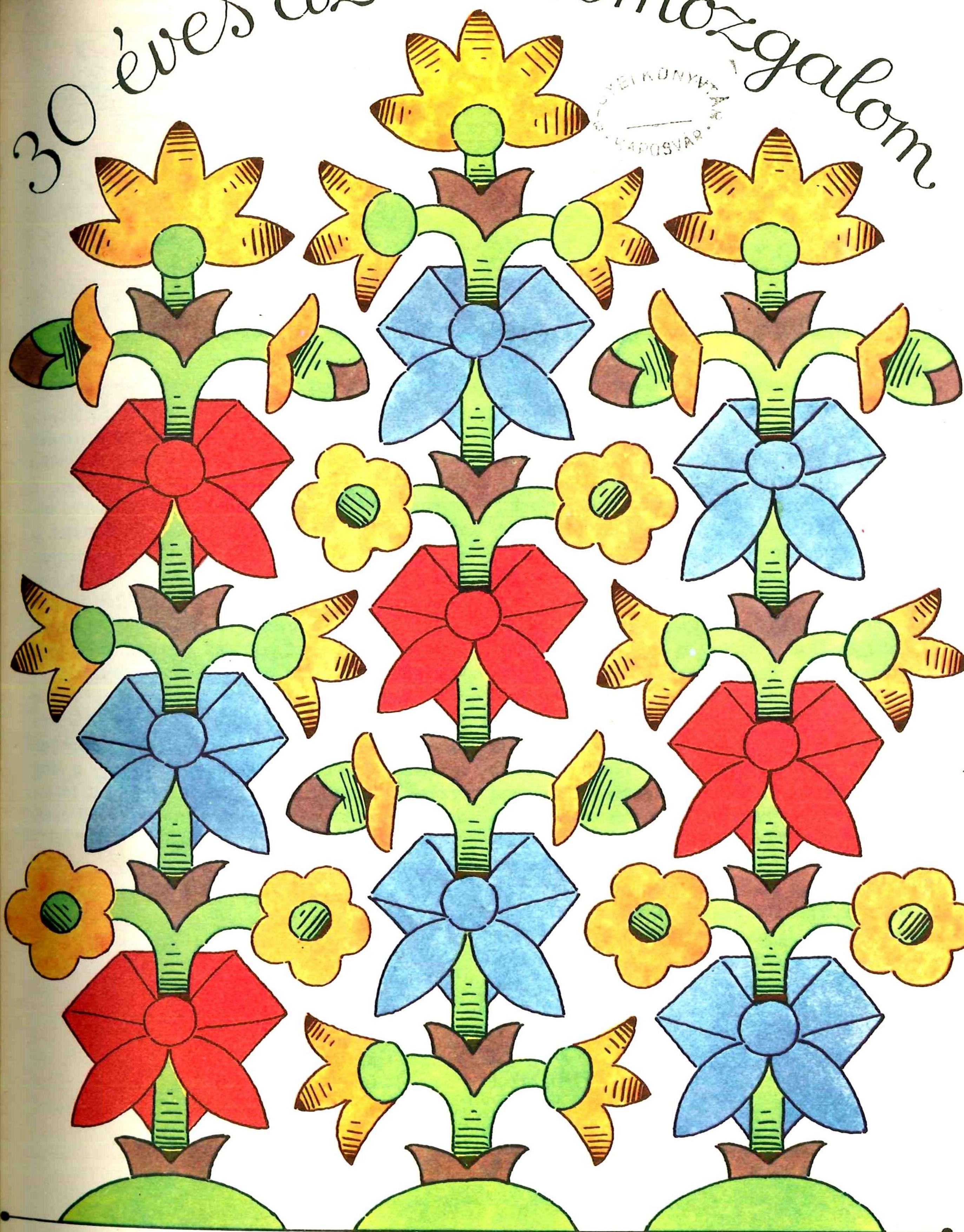
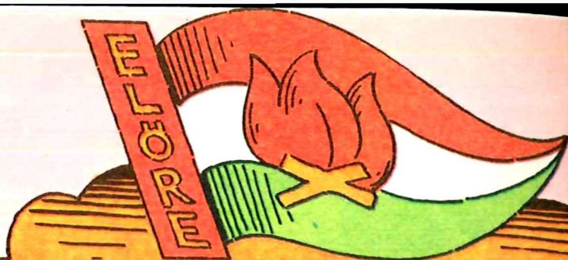

KAPOSVÁR

1976. JÚNIUS

kisdobos

1946.

június 2.

az úttörőmozgalom születésnapja

Harminc esztendővel ezelőtt, az első ifjúsági napon vidám gyermeksereg felvonulásától volt hangos a mai Népköztársaság útja. Virágot, zászlót vittek a kezükben, daloltak, s harsogták jelszavukat:

„Előre a jelszavunk, szabadságért harcolunk!”

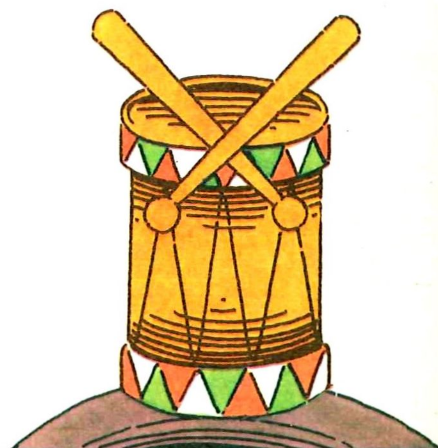
Hírül adták országnak, világnak, hogy megalakult a Magyar Úttörők Szövetsége.

Alig egy évvel azelőtt még háború dúlt az ország területén. Bomba- és aknaszaggatta sebeket hordtak a házak. A hidak tehetetlenül lógtak a Dunába. A fasiszták által kifosztott és lerombolt országban szinte minden hiányzott, ami nélkül ma el sem tudnánk képzelni az életet. Nem volt nyersanyag a gyárakban, vetőmag a falvakban, ceruza, füzet az iskolákban, orvosság a kórházakban. Volt azonban egy csodaszer, melynek birtokában minden nehézségen úrrá lettek az emberek: a szabadság. Szabad lett hazánk népe! Ebből fakadt az emberek jövőbe vetett hite, s e hitből merítették az erőt és az elszántságot, hogy a romokban heverő ország helyén felépítsék az új, szocialista Magyarországot.

Nagy tetteket, hősies helytállást követelt mindenkitől az az idő. Csatasorba álltak a gyerekek is. Megalakultak sorban Kispesten, Csepelen, Salgótarjánban, Debrecenben az úttörőcsapatok, melyeknek tagjai mindenütt ott voltak, és segítettek, amiben tudtak. 1946. június 2-án pedig létrejött a Magyar Úttörők Szövetsége.

Harminc esztendő telt el azóta. Begyógyultak a háború sebei, évről évre gazdagodott, szépült az ország, s vele együtt fejlődött, erősödött szövetségünk is. E születésnapi jubileumon büszkén tekinthetünk vissza az úttörőmozgalom három évtizedes történetére. Utunkat a becsületesen végzett munka eredményei, sok-sok sikeres akció, mozgalom, a nemes tettek végtelen sora jelzi. A jubileumra készülve, midőn kutattátok a múltat, felidéztétek a régebbi úttörők és kisdobosok életét, munkáját, bizonyára ez a büszkeség töltött el benneteket. S egyben az az elhatározás, hogy méltók lesztek hozzájuk. Hűen őrzitek a lángot, melyet elődeitek gyújtottak, s melyet harminc esztendő alatt szövetségünk tagjai mindig lelkesen élesztettek.

A lángnak nem szabad kihunyni! Őrizni kell a jövőben is! Úgy ahogyan idén tavasszal a „Háromszor lobban a láng” elnevezésű országos játékban is tettétek. S biztosak lehettek abban, hogy a láng őrzéséhez vezetőitektől és az egész felnőtt társadalomtól továbbra is megkaptok minden segítséget.

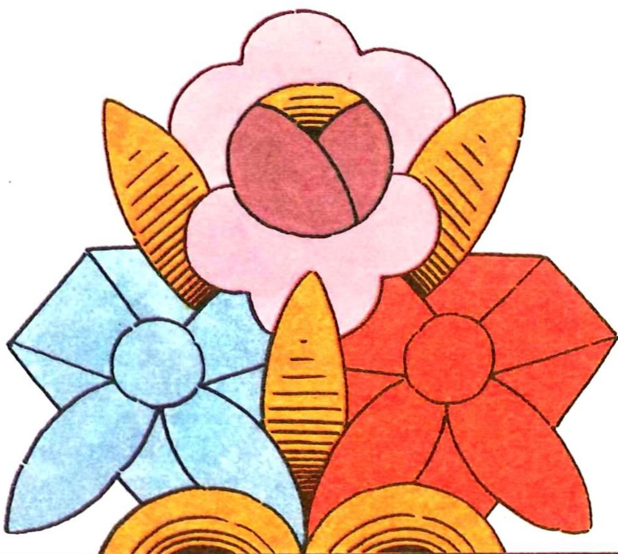
Polgár István

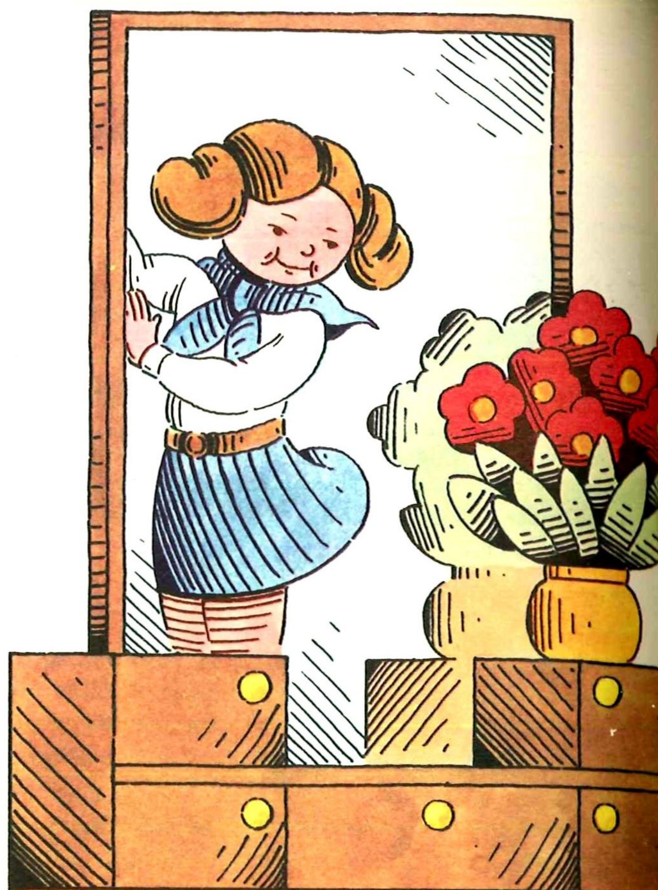
EMLÉKEZÉS

Visszatekint az ifjú ember,
emlékezik egy régi napra —
a gyermek meg kíváncsi szemmel
figyel, csüng szavát lesve rajta.
Emlékezik az ifjú ember:

— A levelek, mint pici arcok,
táncukat összebújva nézték,
s mind dalunk karjaira hajlott.
Szellő játszott kék nyakkendőnkkel,
mely foszlánya volt tán az égnek,
vagy a felhőknek, melyek lágyan
lebegtek, mint jóllakott gémek.
Tízen voltunk csak. Kis csoportunk,
mint zsenge fűhajtások bokra,
olyan friss volt. Őrs lettünk tízen,
s vásznat tűztünk egy nyurga botra.
De terveztünk nagyobb, szebb zászlót,
olyan lesz, mint a délceg tölgyek,
melyek az utakat szegélyezik,
integetnek s magasba törnek.
Tanítónőnk, a gyöngyszem asszony,
csupa láng volt és csupa móka,
intett, meg sípolt és mi versenyt
futottunk a sorakozóra.
S milyen szép volt a lebukó nap!
Szétnézett még egyszer a földön,
aztán eltűnt, de tudtuk, szebb lesz
holnap reggel, ha újra feljön.
Ságvári Endréről beszéltünk
később és Zójáról, Suráról,
arcunk kigyúlt, a nyakkendőnk meg
csak lobogott a szélfúvástól.
Azt a nyakkendőt most is őrzöm,
mi akkor kék volt, tűzpiros ma,
s a botból lett zászló is tölgy már,
gyökere van, s hatalmas lombja,
s már az ország gyermeki népe
fut alája sorakozóra...

Mesél, mesél az ifjú ember,
maga sem tudja már, mióta.
A gyermek meg, aki kíváncsi
szemmel csüng szavát lesve rajta,
gyűrött kis piros nyakkendőjét
titokban meg-megsimogatja.

A nap, szerintem, még éppenhogy kitörölte szeméből az álmot, alig kukucskál ki felhőpárnákkal kibélelt ágyából, amikor az én Zsuzska lányom már ott toporog, szöszmötöl a szobámban. Morcosan dugom ki a fejem a paplan alól, hogy ágyába parancsoljam az álomkergetőt, de mit látok? A nagytükör előtt illegeti-billegeti magát vadonatúj kisdobos egyenruhájában. Az ám, ma lesz az avatás, röppent el szememről az álom és véle a bosszúság. Zsuzska is észreveszi a kedvező változást. Odaperdül elém, csupa tűz, csupa láng.

— Ugye nem haragszol Mackócskám, amiért felébresztettelek, de tudod annyira de a-a-annyira szerettem volna már megnézni, hogyan festek ebben a ruhában! Milyennek találsz?

Ahogyan perdül, virgoncan villog a sötét szoknya alatt két nyizgiri lába. A szoknya felett, mint frissen mosott bárányfelhő lebeg az inge, az ég kékjéből csent rá egy darabkát a nyakkendő világító két szárnya. Besüt a nap, és mégis két csillag fényeskedik rám.

— Pompás — rebegem — pompás! Gratulálok Önnek kedves kisdobosom!

— Várj még ezzel — pirul bele a dicséretbe — majd csak avatás után lesz szabályos.

Aki ennyire megbecsüli a kisdobosságát, annak máris szabályos — gondolom —, de hangosan azért nem mondom, mert ha egyszer hivatalosan csak akkor lesz szabályos, azt nekem is komolyan kell vennem. Hanem az egyenruha azért már Zsubócán marad, és pompázatos új ékességében könyököl ki az ablakba. Kikászálódom az ágyból, köpenybe bújok és mellé könyökölök a reggeli friss napsütésbe.

Itt a lakótelepen nem túl szívderítő a látvány. Sivár egyhangúsággal sorakoznak a hatalmas betonkolosszusok. A kép még akkor sem nagyon változik, amikor az ablakok felszikráztatják a napocska fényét. Vasárnap van, ami azonnal kiderül abból, hogy az utcán alig van forgalom.

— Te Mackócska! — ragyog rám egyszercsak Zsubóca a reggeli napsütésben. — Mit szólnál, ha az utcát is ünneplőbe öltöztetnénk ebből a mai alkalomból?

— Bizony szívesen megtenném, ha lenne hozzá varázshatalmam — nézek ki a szürkeségbe.

— Na várj csak! — surran el és rögvest megjelenik a szappanbuborék-fújó masinériáival.

Értem már a varázslatot, s vele együtt buzgón fújni kezdem az üvegszerűen feszes, csillogó, kemény kis gömböcskéket. Hatalmas tömegben reppennek az utca felé a szivárványszínben játszó buboréksorozatok. Hosszasan úsznak, libegnek, kavarognak a házak között. Magunk is meglepődünk az eredményen, ahogyan vidám táncukkal beterítik az utcát. A korai járókelők csodálkozva abbahagyják útjukat, meglepetten keresik a különös jelenség okát. Amikor észrevesznek minket, vidáman felintenek.

Az egyik gömböcske a szemben levő villamosmegállóban várakozó idős néni orrán pattan szét.

— Pardon — kiáltunk le, mire mindenki nevetni kezd, sőt a megállóban néhányan tapsolnak. Az utcában az ablakok lassan benépesülnek. Mások is akadnak, akik a példánkat követik. A hangulat és a látvány immár kétségtelenül ünnepi. Elégedettek lehetünk az eredménnyel. Azok is vagyunk.

Behúzódunk az ablakból a szobába.

— Zsubóca — mondom — úgy látom, számodra a kisdobosság remekül kezdődik.

Váratlanul elkomolyodik.

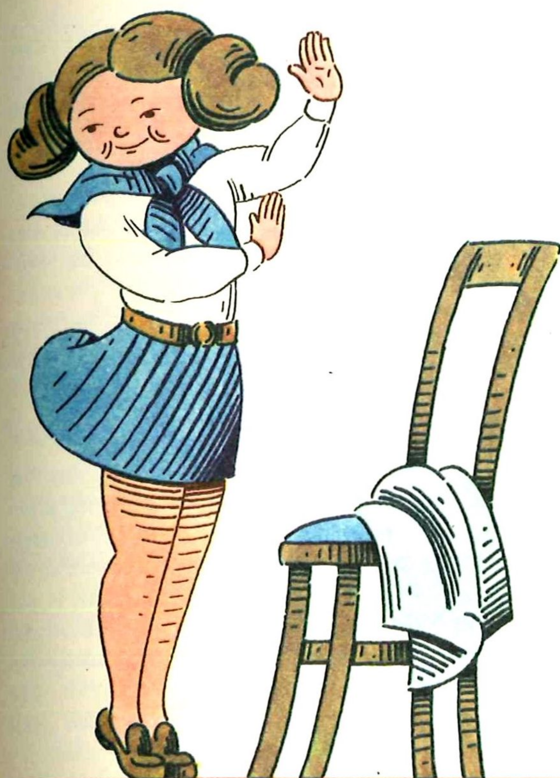
— Te Mackó! Mondd, tulajdonképpen te milyen kisdobos voltál?

Tudtam, hogy egyszer ezt is megérem.

— Én bizony semmilyen! — nevetek.

— Hogyan lehet az, hiszen te, úgy tudom, jól tanultál?... Vagy talán olyan rosszcsont voltál, azért nem vettek fel?

— Nem. Képzeld, semmivel sem voltam rosszabb más ember gyerekénél. Egyszerűen azért nem voltam kisdobos, mert akkor, kisgyerekkoromban

[V]áltozik a világ?

még egyáltalán nem voltak kisdobosok, de még a kisdobosok elődei, a pajtáscsaládok sem léteztek.

Ezen elálmélkodik egy kicsit.

— Méghogy nem voltak kisdobosok, és még az elődeik se, mit is mondtál, milyen családok?

— Pajtáscsaládok. Mivelhogy az úttörők pajtások, a kisebbek ezért lettek pajtáscsaládok. Egyébként az úttörőszervezet 1946-ra született meg.

— Dehiszen 1946 az borzasztóan régen volt! Akkor már igazán te is lehettél volna kisdobos, vagyishát pajtáscsalád.

— Mit tegyek, ha én már 1932-ben megszülettem. Ki tudod vonni 1946-ból az 1932-t?

Papírért, ceruzáért rohan. Gondosan egymás alá írja a két számot, amint mondom, aztán közli:
— Sajnos, ezt én még nem tudom.

— Nem baj, akkor megmondom — tizennégy éves voltam 1946-ban.

— Dehát attól úttörő még lehettél!

— Voltam is. Vagyis, ha nem is úttörő, de olyan ifivezető féle.

— Mint nálunk a Galabuly Pista, a kiszes?

— Olyasmi. De tudod, akkoriban sok minden másképpen volt.

— Na jó, akkor arról mesélj! — fészkelődik el a fotelben és várakozóan függeszti rám két nagy szemét.

Jaj szegény fejemnek! Hogyan is tudnám úgy elmondani ennek a szeretetben, békében, puha családi fészekben nevelkedő gyermeknek, hogy megértse, mit és hogyan is éltünk meg mi akkori gyerekek? Hogyan érezhetné át a háborútól való megszabadulás örömét? Hogy nem kell végre állandó félelemben élni, nem esik-e fejünkre egy bomba. Hogy nem kell immár rettegni hazatér-e vajon valaha is édesapa a frontról. Honnan tudná, milyen íze van egy falat kenyérnek, ha már fél éve színét se látta az ember és csak rothadó krumplival, kukoricaliszt-lepénnyel verhette el az éhét?

— Na mire vársz? Miért nem kezded? — noszogat.

Eleresztek egy halk kis sóhajt és nekivágok a lehetetlennek.

— Tudod a háború...

— Tudom, tudom, erről már sokat hallottam! — vág közbe türelmetlenül. — Az úttörőségről mesélj!

— Dehát az úttörőség is ebből következik! Én például úgy kerültem közéjük Pestszentimrén, hogy a madiszosok...

— Azok voltak akkor a kiszesek?

— Igen. Úgy valahogy. Szóval a madiszosok összeszedtek bennünket céltalanul kószáló gyerekeket és hívtak, menjünk velük romokat takarítani. Ott találkoztunk egy vidám kis giriguri tanítóval, aki úgy eltréfált velünk, hogy még a fáradságomat is csak éjszaka vettem észre, amikor a hátam sajogni kezdett az egész napi lapátolástól. Ezután mindig együtt maradtunk, együtt jártunk dolgozni, és aztán azon vettük észre magunkat, hogy mi lettünk az 5. számú Ady Endre úttörőcsapat.

— És akkor még csak ez az öt csapat volt az egész országban?

— Igen, mi voltunk az ötödikek, bár akkoriban nehéz volt megállapítani, melyik csapat kezdte el előbb a munkát. Mindenesetre 1946. június másodikára már negyvenöt budapesti úttörőcsapat vett részt az Ifjúság Napján rendezett felvonuláson. Ettől számítják az úttörőszervezet születését.

— És mondd, Mackó, téged nem is avattak fel úgy mint engem fognak?

— Az én felavatásom ott történt meg a romeltakarításon, azzal hogy a többiek maguk közé fogadtak.

— És az egyenruhádat mikor kaptad meg?

— Egyenruhánk nekünk tulajdonképpen nem is volt. Örültünk, ha magunkra tudtunk venni valamit. Mindössze nyakkendőt viseltünk, az volt az egyenruhánk. Az is úgy kerülközött, hogy amikor az Árpád utcai iskolát tettük rendbe, hogy végre tanulhassunk is valamit, ott leltünk rá egy tekercs

lenvászonra. Abból szabtuk ki a háromszegletű nyakkendőket. Még ez se lett volna talán, ha erre a vászonra rá nem bukkanunk. És mivel akkoriban minden csapat maga választotta meg, milyen színű legyen a nyakkendője, mi úgy döntöttünk, a miénk legyen piros. Olyan, mint a mostani. Igenám, de hogyan fessük be pirosra? Egy csepp festékünk sem volt, s nem is találtunk se égen se földön.

— Akkor hogyan festettétek be?

— Eszembe jutott, apám mesélte egyszer, az ő gyermekkorában hagymalé főzetbe festették pirosra a húsvéti tojásokat. Azt ajánlottam, próbáljuk meg mi is hagymalében kifőzni a vásznat. Dehát hagyma sem volt. Akkor az üzletekben még nem volt áru, csak a betört kirakatok tátongtak a járókelőkre.

— Akkor hogyan szereztetek hagymát?

— Bizony ezt már a felnőttek közül is sokan elfelejtették. Volt valami, amit úgy hívtak: batyuzás. Ez azt jelentette, hogy aki élelemhez akart jutni, összeszedte nélkülözhető ruhaneműjét, használható holmijait, batyuba kötötte és elment vidékre a parasztokhoz, akiknek mégis volt egy kevés élelemtartalékuk, de ők meg ruhát, cipőt, sót, cukrot, egyebet nem vásárolhattak. Egymás között aztán ezeket kicserélték.

— Csak nem mentetek ti is batyuzni a hagymáért?

— De bizony! Magunknak is kellett némi élelmet beszerezni, összeadtunk hát egy pár göncöt közösbe, nyakunkba akasztottuk a taliga kötelét és nekivágtunk a bugaci pusztáknak. Így lett meg a hagyma. Hanem a festéssel egy kis baj csak támadt, mert a nyakkendők színe inkább barnára sikeredett, mint pirosra. Mi azért büszkén viseltük.

— És még mit csináltatok?

— Emlékezz csak, utaztunk már néhányszor öregapámhoz azzal az egyvágányú villamossal, amelyik Lőrincről vezet Imrére. Préri vicinálisnak nevezted el.

— Igen, emlékszem. Ahol a vezetők mindig egy-egy rudacskát nyújtanak át egymásnak a kitérőkben, nehogy összeütközzenek.

— Úgy-úgy. Nos, ezt a villamosvonalat mi is építettük. A lakosság az egész vonalat a maga erejéből építette meg, mert amíg ez nem volt, bizony Lőrincig gyalog kellett mennie annak, aki Pestre akart villamosozni.

— Azon a hosszú úton?!

— Úgy ám!

— De mondd, Mackó, ti akkoriban soha nem is játszottatok?

— Már hogyne játszottunk volna!

— Csak azért, mert eddig egy szót se szóltál róla. És honnan vettétek a játékokat, ha egyszer az üzletekben nem volt semmi?

— Játszani nemcsak vásárolt játékkal lehet. Bújócskázhatsz, kirándulhatsz, akadályversenyezhetsz, amennyit csak akarsz.

— Nahát! Az akadályverseny már akkor megvolt?

— De meg ám. Hanem hadd folytassam. Szerintünk a bolti játékokkal nem is lehetett jól játszani. Öt elhullatott patkószeggel sokkal jobban lehet bikázni.

— Azt hogyan kell?

— Majd megmutatom, ha találunk öt patkószeget. Egyébként akinek bolti játéka volt, azt is behozta a közösbe, persze csak amikor már helyiségünk is volt, meg egy szekrény, amibe elrakhattuk. A madiszosok szereztek maguknak egy elhagyott, üres üzlethelyiséget, ott adtak nekünk is helyet. Na és tudod-e, mi volt a legérdekesebb munkánk? Megmondom: a játszótér akció.

— Azt hogyan kellett csinálni?

— Tudod, a gyerekek akkor is, akárcsak ma, ha van egy kis idejük a játszótereken, grundokon, réteken gyülekeznek. Hol találhattuk meg az úttörőcsapatba való új tagokat, ha nem a játszótereken? Nem hagytuk csellengeni őket, és közben mi is jól szórakoztunk. Persze akkoriban nem voltak olyan hintákkal, pingpongasztallal, egyéb csudadolgokkal felszerelt játszóterek, mint ezek a maiak. De egy hintát elkészíteni nem nagy dolog. Mi kell hozzá? Egy vastag ág, egy darab deszka, meg jó, erős spárga. A fák törzsére krétacsonkkal céltáblát rajzoltunk, hulladék papírból — az is volt bőven — labdákat gyúrtunk, olyasmiket, mint a simi, és nagyszerűen célbadobáltunk.

— Ez jó lehetett. Szóval, ez volt a legérdekesebb munkátok. És azt meg tudnád mondani, hogy melyik volt a legnagyobb, a legfontosabb?

— Ezt már csak ma tudom megmondani, akkor nem tudtam volna. Tudod, mi volt a legnagyobb csoda, amit én átéltem? Az, hogy ez a háborúban rombadőlt országunk alig három év alatt újjáépült. És ebben a mi munkánk is benne volt.

— Ne beszélj! Három év alatt? De hisz nálunk még a liftet sem tudták megcsinálni rendesen ennyi idő alatt. Amióta itt lakunk csaknem mindig rossz!

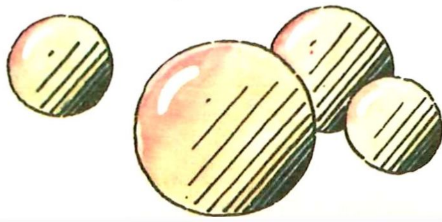
Lekászálódik a székről. Meglehetősen felboszszantotta ez a lift ügy. Nemcsoda, ebben nagyon érdekelt, hiszen ha rossz, gyalog kell felmásznia a hatodik emeletre.

Le-föl járkál egy kicsit. Elmélkedik, aztán megszólal.

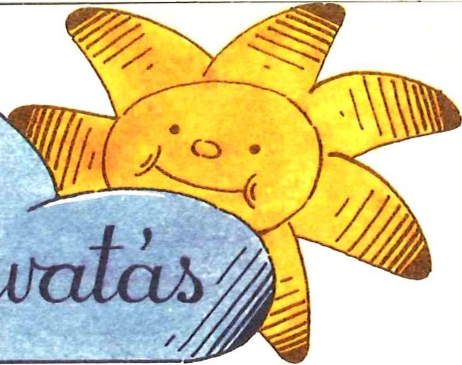
— Te Mackó, ugye a gyerekek nemcsak úgy tudják átalakítani a világot, hogy szappanbuborékot fújnak az utcára?

— Nem hát!

— De azért az se semmi! — hunyorít rám. És ezzel kivonul a konyhába, mert közben megéhezett.

Nagy Katalin: Az első úttörőavatás

Az első úttörőavatásra úgy emlékszem, hogy talpig dunnahuzatban szaladgált a fél osztály, már napokkal az ünnepség előtt. Vagy két évvel a felszabadulás után történt, és nagyon szegények voltunk még, de a kislányok új ruhát kértek, az hozzátartozott az ünnephez. A Hidinger lányok anyjának jutott eszébe a dunnahuzat, hogy az nélkülözhető. Varrt is belőle rögtön három kisruhát, mert három Hidinger lány járt az osztályomba. Ketten ikrek voltak, a harmadik együttérzésből megbukott, így legalább együtt volt a család.

A vörös nyakkendőt a szomszéd üzemtől kaptuk, úgy hívták azt, hogy patronáló üzem, ami azt jelenti, hogy segítették az iskolát. Például igen sokat dolgoztak azzal, hogy rendbehozzanak néhány tantermet, tetőt húzzanak a megmaradt épületrész fölé. Persze mi is segítettünk a munkásoknak. A gyerekek szívesen és szorgalmasan hordták a romokat. A padlás kitakarításával a napközi remekelt. Egy nap alatt eltűnt onnan minden cserép, kődarab. Meg is dicsértük őket. Két emeletes volt az iskola, a padlás a harmadik; onnan lehordani azt a sok romot, ilyen rövid idő alatt, ez igen! Pár nap múlva szólt a patronáló üzem gondnoka: az ő padlásuk tele van törmelékkel újra, pedig már korábban letakarították — mit gondolok, hogy lehet? Nem gondoltam semmit, a gyerekek rögtön elmagyarázták az okokat. Ők ugyanis nem lehordták, hanem a szomszéd padlásra átdobálták a köveket. Így viccesebb, és nem olyan fárasztó. Aztán szépen átballagtak az üzembe, és letakarították az ő padlásukról is a mi cserepünket, szó nélkül. Nem volt harag seholsem.

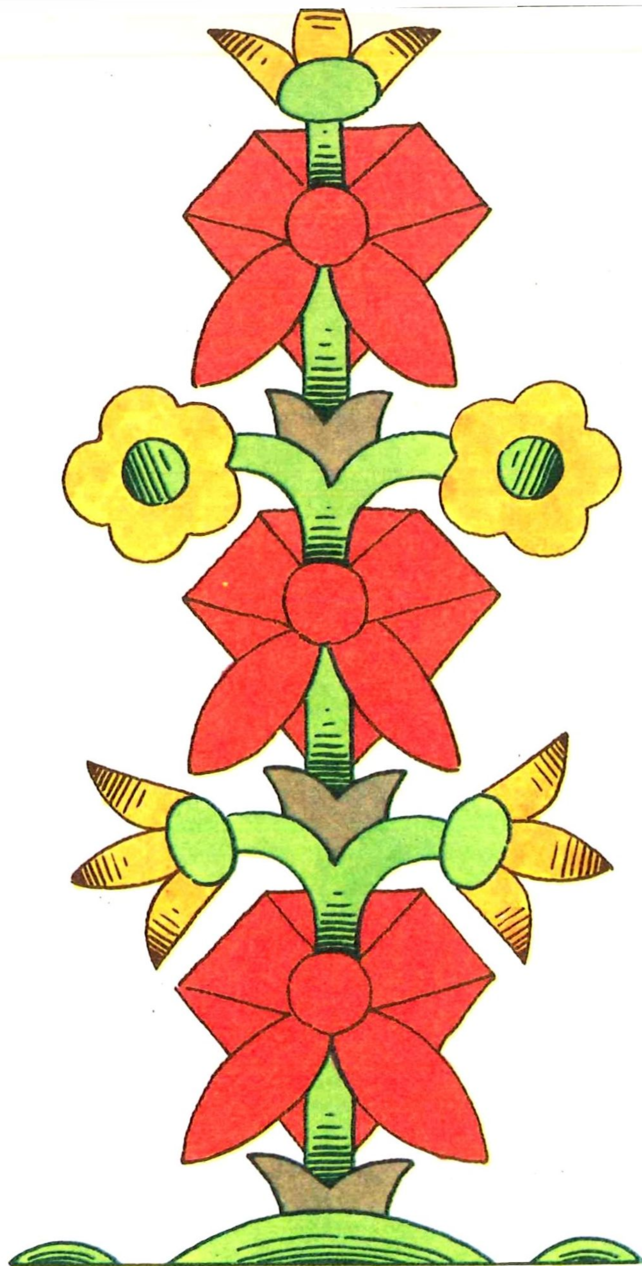
Nagy darab piros vásznat kaptunk a patronáló üzemtől, a szülők szabták, varrták belőle a nyakkendőket. Mindenkinek jutott az avatásra. Az üzem trombitazenekara játszotta az indulókat az ünnepségen, és kaptunk tőlük ajándékba egy villamost. Csak egy napra persze; az avatás után kiszállította az ifjú úttörőket a hegyekbe, estére meg értünk jött. Jó ajándék volt nagyon.

A gyerekeket két pártra osztotta a dunna-ruha. Egyrészük vigyázott rá, illedelmesen sétálgattak a hegyen. A másik részük nem törődött vele, rohangáltak, bukfenceztek, csak azt sajnálták, hogy fára mászni nem lehet. Mert nem volt egyetlen valamirevaló fa sem, az ostrom alatt kopaszra borotválta a hegyet a sok lövedék. Csak a fű nőtt rajta szorgalmasan, gaz és virág vegyesen. De nem számít az, sütött a nap, a gyerekek azt mondták, jószagú a levegő.

Az eső titokban érkezett. Alig volt felhő az égen, az is csupa tejszínhab! Pár csepp esett először, a gyerekek egymást nézték; ki spriccel?! De a város felett már csíkos volt az ég, ott tehát zuhogott, és hamarosan ideér. Sehol egy fa lombja, se épület, semmiféle menedék... Az orrunk előtt — bosszantásra — ott volt ugyan egy felirat: Erdei lak — de a kerítésből is csak annyi maradt, ami megtartotta a nyírfa-betűket. A házikó csupa rom, a közelébe se engedtem a gyerekeket. Akkor valaki felfedezte a vendéglő mögött a kerthelyiséget. Néhány asztal guggolt a magas fűben, széles deszkákat szögeltek egymás mellé, négy-négy fatuskóra. Az asztal lapját befutotta már a borostyán, a deszkák réseiben mohapárnák fészkeltek. De eső ellen kitűnő házikó! A gyerekek beköltöztek az asztal alá ötösével; pont elfértünk. Még gyorsan szétosztották a szotyolát, amit az egyik nagymamától kaptunk; a villamosmegállóban árulta különben. Szétosztották az ajándékot igazságosan, aztán eleredt az eső. Úgy zuhogott, hogy alig láttunk. A gyerekek átkiabáltak egymásnak, énekeltek is, köpködték a szotyolát. Aztán el is állt az eső egyhamar.

Bújtak elő az asztal-lakók sorban, mint egy falka zebra, olyanok! Csupa csíkos ruha, a karjukon, lábukon is piros csík...

A deszkák közt, a réseken, becsurgott az esővíz, megáztak a nyakkendők. A szép piros anyag bizony nem volt színtartó, csak olyan gyenge, háborús minőség. Csordogált belőle a piros lé reménytelenül, de a gyerekek nem bánták. Azt mondták, ilyen jó kirándulás még sose volt, jöjjünk ide máskor is.

H. Szabó Klára

Mit hoztál Bátyó?

Történetünk majd harminc esztendeje játszódik.

Nagyapa most éppen mormog: — Ha megy, megy, nem kell azért ájuldozni! Ám, büszke volt Gábor fiára. Nem csekélység, ami történik. Küldik a leningrádi Színművészeti Főiskolára.

Az indulás délutánján Éva, aki tizedik születésnapjához közeledett, nyugodtan üldögélt, szokása szerint a fehér cserépkályha mellett. Fel-felpillantott nyitott irkájából, kezében békésen álldogált ilyenkor a toll, nagyanyját figyelte, aki Gábor nadrágját foltozta.

Gábor egy pokrócba burkolózva várta a nadrágot. Le s föl rótta a szobákat.

Éva Gáborhoz bújt.

— Gabi elmégy, igazán elmégy? Akkor te vagy a vándorlegény...

Nagyapa regélt Évának a száz év előtti vándorlegényekről, akik csakúgy gyalogszerrel vágtak neki az országútnak, hogy tudásvágyukat kielégítsék. Lám Gabi is milyen messzire vándorol, megy a tudásért abba a nagy, szép városba, amit ők sosem láttak még, pedig azt mondják, minden köve múzeum!

Nagyanya új szál cérnát fűzött a tűbe, s mormolt valamit mesélőn, dallamosan, egész jól ki lehetett venni a verssort: „Hazunnan együtt indult el a patakkal és a szellővel..." Éva nem egyszer hallotta nagyanyától Gyulai Pál versét arról a régi fiúról, aki megfárad az országúton, vándorlása közben, elalszik egy vadalmafa alatt, és édes álmában máris otthon jár, „kicsiny húga szólítja őt: Hoztál nékem piros kendőt?"

— Itt van fiam — mondta nagymama, miután végzett a varrással —, egy darabig kitart, nyárra gyűjtünk neked újra!

Gábor belebújt, azután felhúzta magához anyját, a szomorkodó boldogot, és előbb lassú, majd mind gyorsabb táncba forgatta. — Miből? Miből gyűjtesz te drága, te! A falatnyi tanítói fizetésedből?

A búcsúzásnál nem volt szabad érzékenykedni.

— Ágikám, jók legyetek — mondta Gábor, s a szeme ráragyogott a nővérére, Éva édesanyjára. — Dolgozz jól!

„Dolgozz jól!" — ivott minden szót Éva. Ezt a rohangálásra érthette Gabi. Igen, anyát elfogta valami szokatlan. Minduntalan a könyvtárba rohant. Este apának Makarenkót olvasott fel. Az Új Ember Kovácsa lázba hozta. Ilyet ő még nem hallott, ilyen nagyszerűt. Érzi, ő is ezt akarja, az új embert kifaragni, akár a szobrász a nyers kőből a művét. Nyúzta apát, jöjjön már vele a pártszervezetbe, hogyan tud ilyen nyugodt maradni, amikor köröttük forr, lüktet minden? Nem érzi, most éppen, most kell tenni valamit mindenkinek? A levegőben él a csírája az új életnek, amelyet világra kell hozni, és ehhez mindenkire szükség van, nem maradhat tétlenül senki. Apa hallgatta tüzelő feleségét, amíg egyszer csak belékapott a láng, és attól kezdve őt sem lehetett visszatartani. Együtt rohantak a gyűlésre, a kivonulásokra. Évát is vitték, s együtt áramlottak a hömpölygő emberfolyammal. Énekeltek, zászlót lengettek és újra énekeltek az önkéntes, óriás kórussal. Éva köztük menetelt. Jó volt felnézni a nagyokra, arcukra, amely piros volt, mint a zászlójuk, és hamar eltanulta, s velük énekelte a dalt. A dallam, pattogva és mégis mélységes érzéssel tört fel belőlük: „Repülj te lángoló, tűzszínű zászló, vezess az éjek éjén át. Vezess a harcra, sok sápadt arcra derítsd a hajnal bíborát!" — Igen — bólintott most magának Éva — biztosan ezt jelentheti a: „Dolgozz jól!"

Apa is megérkezett a búcsúhoz, kis szerszámtáskáját lóbázva. — Gabikám, kis sógorkám, menj utadra! — Szótlanul veregették ezután sokáig egymás hátát.

Jött a nehéz pillanat. Gábor után becsukódott az ajtó. Nagymama elfordult, varródobozán matatott, nagyapa és anya a kályhához húzódtak.

— Rámnézni nagyanya! Ho-hó! Te itatod az egereket?... mondta Éva apja. — Ki tudja, mi lesz még a fiadból, nagyanya! Kölyök kora óta hajtogatja: rendező leszek. S itt van, alig húsz éves, megy nyílegyenesen a maga útján.

— Én meglestem egyszer Gabit! — kiáltott föl Éva. Mind ránéztek. Éva felugrott. — Láttam. Bekukucskáltam a kulcslyukon. Gabi az asztalnál ült és egy kicsiny, vékonyka könyvbe merült. Körülötte sok-sok papír szanaszét. Hol lassan, hol meg villámgyorsan írt a papírokra. Nagyon kíváncsi voltam. Nagyi, te hozzáléptél és nézegetted azt a kis könyvet. — Mi ez, fiam? — kérdezted. Mire Gabi azt mondta: Shakespeare, Rómeó és Júlia. — Olvasod és jegyzeteled — jelentetted ki Te. — Erre Gabi felnézett rád: Nem anyuka, én rendezőpéldányt készítek belőle.

— Így volt, pontosan így. Úgy mondta ki, olyan határozottan, mintha máris egy nagy színházban vezényelné Rómeót és Júliáját! — emlékezett vissza azokra a pillanatokra nagymama.

Gabi elment karácsony táján. Az otthoniak naponta lesték a postást, de levél nagyritkán jött. Ő maga meglepetésként érkezett haza a nyári szünetre.

Az őrsi foglalkozást azon a napon Éváéknál tartották. Az őrsvezető Ernő volt, a szemüveges, csöndes szavú gimnazista. A nagyszoba négy ablaka tárva-nyitva, s a beáramló lágy szellőben csakúgy visszhangzott a nevetés, visongás. Zsuzska éppen elkapta Ferkó grabancát: Megvagy! Megvagy! Tusi Andrissal szélmalmozott, feszes karral köröztek vadul, egyre vadabbul. Évát Pisti a hátára emelte, és terhével a hosszú falak mentén ügetett: Korpát vegyenek! Korpát vegyenek!

— Ilyen jó szoba nincs még egy a világon! — üvöltözött gyönyörűségében Tusi. — Hol lehet így játszani? Melyik anyuka engedi ezt meg?!

Ki gondolta volna, hogy a tomboló társaság Ernő egy intésére rendeződik.

— Új Csillag őrs, sorakozz! — Felsorakoztak szépen, csillogó szemmel, még kapkodva a levegőt. — Pihenj! Csurog már rólatok a veríték!

Sok színből szőtt pokrócfélén üldögéltek körben, a szoba közepén. Ernő, az őrs választott, kedvenc indulójának dallamát dúdolta: „Nézd, új csillag fut föl az égre, és hírt hoz a hajnali szél..."

Hirtelen csengetés hangzott.

— Gábor! Lefogytál! Nézzétek, agyontanulta magát... — verte fel az izgatott kiáltozás az előszobát. Éva szíve megdobbant: Gabi!

Gábor belépett a nagyszobába, kezében a rozoga kiskofferral. Valóban nyúzott volt, de most is mosolygott.

Húga odaszaladt, nyakába ugrott. — Bátyó! Mit hoztál Bátyó?

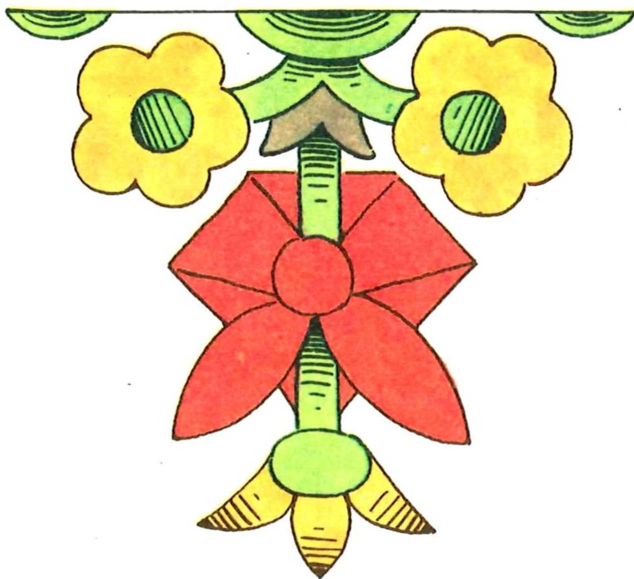
Gábor megborzolta Éva haját, értette kishúga természetes kíváncsiságát. Fel is kattintotta mindjárt a koffert, és előkerült abból valami, amit magasra emelt és meglengette a levegőben. Hosszú legény volt, hát még, amikor így fölnyújtózkodott. Éva és az egész őrs bámult a kézre, melyben vörösen bomlott ki a leningrádi pionirnyakkendő.

— A vörös zászló egy kis darabja — mondta Gábor és Éva nyári ruhájára illesztette az ajándékot. — Ezekből a kis kendőkből, látjátok, szövődik össze egyszer az a hatalmas nagy lobogó, amely átöleli majd az egész világot.

Zsuzskáék odasereglettek, körülvették őket. — Éva hadd kötöm én is a nyakamba!

Kézről-kézre járt a kendő, végül Ernőhöz ért. — Gyerekek, ez nem vászon, mint a miénk! Selyem! Erős és fényes.

Gábor bólintott. — Lesz nálunk is, itthon is, eljön az ideje.

Szilva Kaputikjan

örmény költőnő verse
Szabó Lőrinc fordítása

Örökség

Boldog vagyok, hogy élsz, hogy itt vagy,
s hogy, mint maga a tisztaság
mutogatod égő nyaramnak
virágaid friss tavaszát;
s annak, annak is örülök még,
kisfiam, drága gyermekem,
hogy hajnalelőtti hűvösség
gyanánt törsz át delemen:
és annak, hogy te leszel egykor
öregkorom jó gyámola
s hogy az alkony visszaremeg, s forr
a reggel sugaraiba; —
kétszeresen boldog vagyok, hogy
az életem nem apad el;
hogy ha voltam valaha boldog,
te sokszorosan az leszel;
hogy, mire felnősz, már az ormát
járod egünk tetőinek,
s hogy örökségül hagyhatom rád
a kommunizmust: kincsemet!...

Joó Katalin: Kilenc csillag-kaktusztálla

Csilla-csillag — így nevezik a lányok ezt a kis horgolást. Nyolc láncszem összekapcsolva, bele kispálca, aztán minden másodikba láncszemes ív. Csillog a fényes horgolótű, fogy a fonál. S hogy miért Csilla nevét viseli a minta — elmondom.

Napsugár őrsnek hívták őket, mivel mindig mosolyogtak, olyanok voltak, akár a névadójuk, a pajkos, vidám napsugár. Kilencen voltak, a tizedik az ifjúvezetőjük, Csilla az egyik kerületi nagyüzem szakmunkástanulója. Ott dolgozott a rajban, ha tehette, a napsugarakkal együtt játszott, kirándult, fát ültetett, bábfigurát varrt a kicsiknek, és meglepetést készített a szülőknek, tanító néniknek. Tulajdonképpen az ő hajdani őrse volt az őse a mostaninak, nékik volt először az iskolában Napsugár a nevük.

Történt egyszer, hogy a napsugarak hiába várták összejövetelükre.

— Talán más műszakban dolgozik — vélte Zsuzsika, a nótafa.

— Vagy iskolába ment — mondták többen, mivel tudták, hogy Csilla tanul.

— Látogassuk meg! — javasolta Gyuri, az egyszem fiú.

Bizony lihegtek, mire a régi bérház harmadik emeletére felértek! Csilla édesanyja nyitott ajtót.

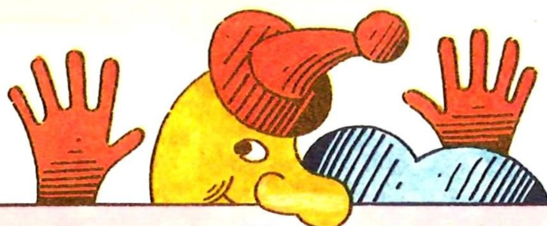
— Beteg — mondta — most volt itt az orvos. Soká kell még feküdnie.

Valóban, a tüdőgyulladás nem tréfa, azzal sokáig betegeskedik, gyengélkedik az ember, még ha olyan egészséges, vidám ifi is, mint Csilla. A gyerekek szép csendben jobbulást kívántak. Aztán hazafelé menet már tervezgetni kezdtek.

A tervek megvalósításához segítségül hívták a raj másik őrsét, a Barátság őrsöt. Naponta elment valaki Csilláékhoz. Gyógyszert váltott ki, tejet vásárolt, üzenetet vitt az üzem kiszeseinek. S hogy a születésnapja közeledett, meglepetést készítettek néki. Valamelyikük anyukája akkortájt csillagos terítőcskét horgolt. Tőle tanulta az egyik Napsugár a mintát: nyolc láncszem, karikába, bele kispálca, aztán a harmadik sorban minden másodikba láncszemes ívecske. Kilenc csillag készült, kilenc Csilla-csillag, hófehér honleány fonalból. Persze, mire Gyuri elkészítette a maga csillagját, ez kissé sötétebb lett, mint a lányoké, de mégis, a kezemunkája ott volt, a többiével együtt! A Barátság őrs meg virágot ültetett egy lapos kaktusztálba, tizenegy tő pici kaktuszkát, kövekkel díszítve.

Csilla azóta saját gyermekeit kíséri az iskolába.

A napsugarak is felnőttek, s a Barátság őrs tagjai úgyszintén. Ha este Kiscsilla megkéri anyukáját, meséljen, az felnéz a könyvespolcára, ahol a kilenccsillagos terítő díszlik, rajta a kaktusztálkával, és mesélni kezd. Kisdobosokról, és egy régi-régi ifjúvezetőről, akiről csillagot neveztek el.

Jankovich Ferenc: A napos

Jó lesz vigyázni, itt vagyok,
s ha szólok: rám figyelni . . .
Az én szememet, pajtikák,
nem kötheti be senki.

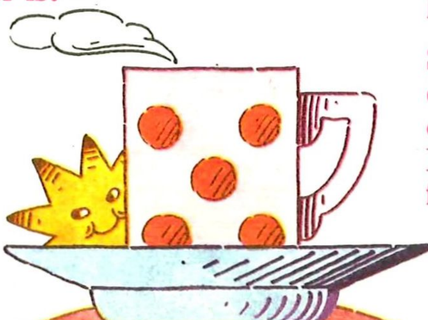
Látom, mi zajlik itt körül
és hányat üt az óra . . .
Ohó, Kovács, csak egyszer ülj
te is a hintalóra.

Mindenki egyszer, sorba megy.
Ez alól nincs kivétel.
Most pedig, jól figyeljetek,
jertek be, vár az étel!

Délután Ibolya mesél . . .
— Az lesz ám a szép,
barátom! —
Elmondja, hogy mit játszanak,
a Pesti Bábszínházban.

Búbos vitéz . . Egy hős fiú,
győz minden akadályon —
Ha Budapestre utazunk,
akkor majd én is látom . . .

Estére jön a tejberizs,
kávé lesz uzsonnára . . .
Kapunk belőle kétszer is! —
Elég is ennyi mára.

László Gyula: Őrségen

Sóhajt a szél,
Mozdul a bokor,
zizzen a sás.
Tolvaj ez bizony,
ki lenne más?

Bujkál a hold
a felhők mögött,
s lebben az árny.
Riadtan néz
posztján egy lány.

Jelszó! — kiált
Torkán a sírás,
s már futna el . . .
Mit mond majd reggel,
ha elszelel?

Futhat-e, ki
mások bizalmát
élvezve áll
az alvó tábor
sátrainál?

Kendő libben
a blúza fölött;
fújja a szél.
Most eszmél rá csak
kitől is fél.

Sóhaja száll
és nevetne bár,
csak mosolyog.
Lesik titkon a
fényes csillagok.

Joó Katalin

Körös-parti tábortüzek

A folyó gátján mindig fúj a szél...

A parton csónakok ringanak. Távolabb, a füzes alján horgászok állnak órákon át türelmesen. Csak ritkán esik szó. Akkor is kárászokról, keszegekről, mesebeli harcsakirályról, elrágott damilról, csaliról, elvonszolt csónakokról. A füzes alján a bográcsban paprikás rotyog. Néhány lépéssel odébb többen szalonnát sütnek. A kép mindennapos: kisdobosok és úttörők ősrsi kirándulása Körösladányban, a Körös folyó partján...

Ilyen volt a kirándulás a folyóparton harminc évvel ezelőtt is — csak éppen a gyerekek voltak mások, a ruhák viseltesebbek. Azok a régi gyerekek ma is találkoznak naponta a munkahelyükön. Ha szó kerül a gyermekkorról, ma is emlegetik a Körös-parti kedves órákat — s főként a legelső úttörőkirándulást Budapestre!

Csapatostól ladányi gyerekek akkor jártak először a fővárosban, s volt, aki akkor ült életében először vonaton. Milyen élmény volt az érkezés Budapestre! Pedig hol volt az akkor a mai szépséges fővárosunktól! Egyszem híd vezetett át a Dunán, a többi meg félig a vízben, romosan emlékeztet a háborúra. Az pedig, mármint a háború, annyira közel volt még időben, hogy a gyerekeket előre figyelmeztették: semmiféle ismeretlen tárgyhoz ne nyúljanak, mert meglehet, veszélyes, esetleg felrobban. Szerencsére, erre nem került sor. Annál inkább evezésre a ligeti tavon, villamosozásra, fagylaltozásra, s barátságkötésekre, pesti pajtásokkal... A kísérő tanár-házaspár, Végh Mihály elvtárs és a felesége, Gizi néni a mai napig emlegeti, hogyan veszítette el a cipőjét egyik tanítványuk a strandon, s hogyan vásároltak — sok utánjárás árán — néki tornacipőt, nehogy mezítláb érjen haza, Ladányba.

Miska bácsi és Gizi néni ma már nagyszülők, s hogy megnőttek azok a régi gyerekek is! A tanítványaik sorából harmincnyolc pedagógus került, s azok közül kilencen egy iskolában tanítanak vélük...

Az iskola tulajdonképpen sok, elszórt tanterem összessége. A központ az „újiskola" és a „kastély". Amaz modern, világos, korszerű. Emez régi, igazi kastély, hatalmas tantermekkel, folyosókkal, kocsikat elbíró, teremnyi kapualjjal. A kastély közelében meszelt falú, régi ház. Itt lakott valaha a birtok intézője. Volt néki egy fia, Tüköry Lajos nevezetű: 1848-ban Bem apó mellett harcolt. S amikor Világosnál letették a fegyvert, maroknyi elszánt csapattal, száz veszélyen át kivágta magát. Ahol felfénylett a szabadság csillaga, ott voltak ők, s forgatták kardjukat. Így jutottak el Itáliába, Garibaldi vörös színű zászlója alá.

Palermo városának kikötőjébe a tenger felől érkező utas pálmafás sugárútra lép. Via Tüköry — vagyis Tüköry út ennek a neve. A tengerészeti akadémia ugyancsak az ő nevét viseli. Itt, Palermóban, díszhelyre temették el Tüköry Lajost, Garibaldi barátját, a hős magyart, ahogyan itt nevezték. Így őrzi emlékét a kék egű Itália...

És őrzi a Körös-parti szülőföld.

Mert Körösladányban mindenütt Tüköry emlékére lel a látogató. Az úttörőcsapat neve 22. számú Tüköry Lajos csapat. Múzeumnyi anyagot, emlékeket, tárgyakat és írásokat gyűjtöttek össze névadójukról. Végh tanár elvtárs, aki huszonöt éven át vezette a csapatot, könyvet

A rajzokat **Szegedi Ildikó és Ladányi Gyula** körösladányi kisdobosok készítették.

írt Tüköry Lajosról. A helyi gimnáziumban olasz nyelvet is tanultak a fiatalok és leveleztek Palermóval, a barátságot tartva. Az iskola előtt, a Tüköry-parkban emlékoszlop áll. Alakja lobogó fáklya. Itt kezdődik minden ünnepség. Tisztelegnek a névadónak, a példaképnek...

Ezeken az ünnepségeken sok a vendég. A község vezetőin kívül külföldről is érkeznek. Méghozzá messziről, sokezer kilométernyi távolságról, olyan országból, ahol még nemrég a fegyverek szóltak, ahol félelem, rettegés, könny járta naponta, mert háború volt...

Vietnami vendégek — közöttük sok fiatal — látogat a ladányi határba. Híres föld ez, dúsan termő, megterem rajta a búza, de még inkább a mélyebb területen a rizs. Nagy teljesítményű szivattyúk emelik a vizet a főcsatornából. Árasztanak. A föld nyáron szomjas. Ezért árasztják. Egy kiló rizshez 3000 liternyi víz szükséges. Ha vízben fürdik a rizs, akkor dúsan terem. A vendégek Vietnam földjére képzelhetik magukat, hiszen hazájuk fő terméke éppen a rizs. És otthon érezhetik magukat azért is, mert barátok között vannak itt, a helybéli Magyar—Vietnami Barátság termelőszövetkezetben!

Barátság...

A névadó Tüköry Lajos harcainak Itáliájával, s a távoli, már szabad, hősi szép Vietnammal. És Budapesttel! A hetedik országos úttörőtalálkozón Faragó Edit pajtás képviseli Körösladányt! Hátizsáknyi meglepetést készítettek a pajtások, és Editke viszi magával Budapestre, egyenesen a VI. kerületi Szív utcai iskolába. Személy szerint Kun Erika lesz a vendéglátója, akivel — amióta tudja, hová, kihez utazik — levélbarátságot kötött.

Ladányban valami módon mindenki összetartozik. Az indulási pontjuk azonos: az iskola, az úttörőcsapat. A nagytestvér a KISZ-ből — ifjúvezető —, itt avatták úttörővé, s most a vegyi ktsz-ben dolgozik, esetleg brigádtag a Csepel Autógyár szigetszentmiklósi gyáregységének ladányi részlegében. Járnak a csapatba szülők is. Magam is ott voltam, amikor Papp József elvtárs a hosszú nevű gyár személyzeti előadója együtt zakatolt a pajtásokkal — úttörőveteránként! Ugyanis altáborvezető volt hajdanán, ifjúvezető korában a csillebérci nagytáborban! Fényképgyűjteményét elkérték a pajtások a jubileumi kiállításukra. A másodikos kisdobosok meg elénekelték tisztelgésként Katyusa dallamára készített őrsi indulójukat, mely ekként szól: — A Tigris őrs mindenben az első, a Tigris őrs remek kis csapat —, szereti a tanulást, a békét, a Tigris őrs boldog és szabad!

Ráadásként elharsogták a csatakiáltásukat, tigrishez méltóan, teli torokból: — Tigris őrsnek az a vágya —, elindulni Indiába, Vietnamba —, hurráááááá!

A másodikos kisdobosok tanító nénije Ica néni. Valamikor, copfos Szűcs Ilonka korában a csapat kiváló úttörője volt —, ma Szatmári Gábornénak hívják, a férje ugyancsak tanár.

A felnőttek és a gyerekek dolgoznak, tanulnak, kirándulnak, leveleznek. S közben a naptárlapok fogynak, az évek múlnak egymás után.

A Körös partján, ahol mindig fúj a szél, őrsi tábortüzek gyúlnak. Ma még kisdobosok, holnap már úttörők, kiszesekké növekedő ifjak... Ők őrzik, élesztik a lángot tovább...

Joó Katalin

Valaki mindig csenget...

Az ujjam a csengőn. Már éppen megnyomnám, de hallom, odabent az előszobában valaki telefonon beszél.

— Igen, vasárnap reggel nyolckor... ahogy megbeszéltük! Ügyeljetek, azonos osztályból jöjjenek a gyerekek! Igen, igen, kisdobos egyenruhában!...

Várok még a csengetéssel, nem akarom megzavarni a közérdekű telefonbeszélgetést. Aztán nyílik az ajtó, és mosolygós, szőke asszony ölel meg; Magi Imréné, a budapesti kisdobos szakbizottság vezetője — akit kicsik és nagyok szerte a fővárosban Zsülinek, vagy Zsüli néninek hívunk.

Zsüli néni a budapesti XIV. kerületi Kerepesi út 124. „Paradicsom iskolának" nevezett iskola 5475. számú Kelen József úttörőcsapat vezetője. Az iskolába 1040 gyerek jár, úttörők és kisdobosok. Tehát a saját csapata éppen elég munkát ad néki. És a saját második osztálya is! A budapesti kisdobos szakbizottság vezetőjeként a fővárosi 323 úttörőcsapat valamennyi kisdobosának élete érdekli, foglalkoztatja. Ha megnézzük előjegyzési naptárát, nevelői munkája mellett minden napra jut valamilyen „kisdobos" elfoglaltság is.

KISDOBOSOK

Mi történt a nyolc év alatt? Kriza György harmadikos kisdobos volt, amikor szép és szabatos magyarsággal megírt levelével neve a Kisdobos „Szép magyarság bajnoka" dicsőségtáblájára került. — Kérésünkre levélben számolt be arról, hogyan alakult az élete, mióta „kinőtt a kisdobos cipőkből".

„Ötödik osztályos koromban úttörővasutas lettem, és négy éven keresztül teljesítettem itt szolgálatot, mindig a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel. Igazán szép évek voltak ezek!

Jelenleg másodikos vagyok a budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium matematika tagozatán. Kisdobos- és úttörőéveimre a legnagyobb szeretettel emlékezem vissza, s közöttük a Kisdobosra, ami annak idején olyan sok örömet szerzett. Természetesen ma is őrzöm azt a számot 1968-ból, amely engem a Szép Magyarság Bajnokává avatott.

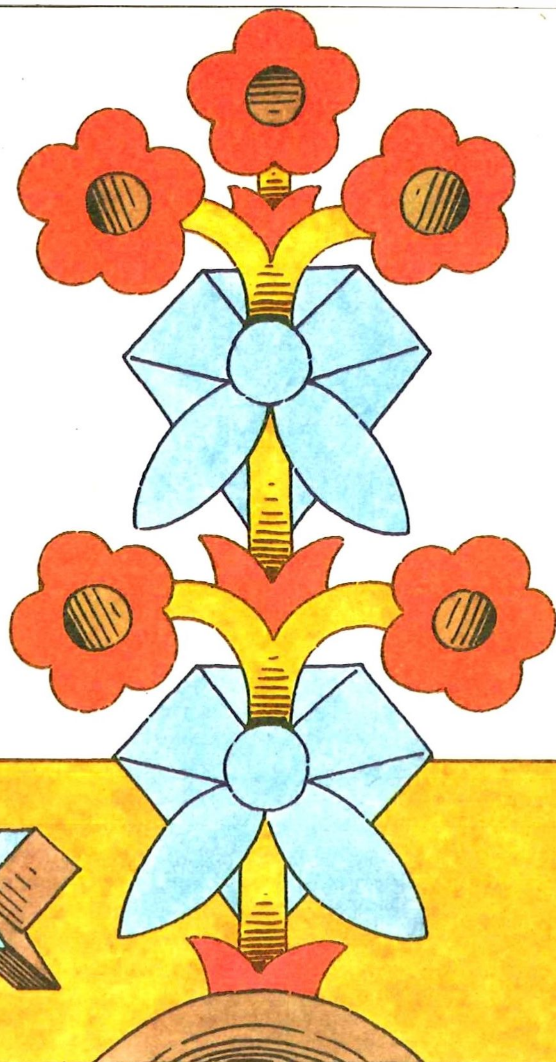
Ha elölről kezdhetném... Régen volt, amikor kéknyakkendős szanki kisiskolásként írtam tudósításaimat a Kisdobos újságnak. Nagyon nehéz az élményeim, emlékeim közül a legkedvesebbeket kiválasztani.

Már hat éve elköltöztünk Szankról, mégsem érzem magam idegennek a faluban! Felépült az új iskola. Hallottam, hogy a mai gyerekek most is segítenek a faluban élő idős embereknek. A hatodikosok egy nyugdíjas tanár bácsihoz járnak, rendbehozzák a kertet, az udvart, még a lakásban is ők takarítanak. Amellett, hogy segítenek a házimunkában, azzal, hogy elmennek hozzá, enyhítenek a tanár bácsi magányán. Mi is jártunk egy idős nénihez. Még mindig magam előtt látom, amint sokszor már az ablaknál állva várt ránk. Amikor megpróbáltam kisdobos emlékeimet feleleveníteni, ez volt az első, ami eszembe jutott. Azután arra gondoltam, menynyire szerettünk útjelezni. Ez volt a legkedvesebb játékunk!

Úttörőkori emlékeimről még annyit, hogy talán akkor voltam a legboldogabb, amikor hatodikos koromban Kiváló úttörőmunkáért kitüntetést kaptam. A kecskeméti Katona József Gimnáziumban eltöltött négy év életem legszebb négy éve volt. A KISZ-munka tette ilyen

Ezenkívül — mint mindenkinek — néki is van családja. Méghozzá három gyermek mamája. Igaz, ezek a gyermekek már jócskán felnőttek: Imre fia a Gyapjúforgalmi Vállalat KISZ-titkára. Éva lánya Egerbe ment férjhez. Valamikor őrsvezető volt. Most az egri városi tanács dolgozója és párttag. Sőt, a párt alapszervezet vezetőségének is tagja! Gabriella itthon él, és a budapesti III. kerületi úttörő- és ifjúsági ház munkatársa. Ezt a kacsalábon forgó intézményt most, a jubileum alkalmával adják át a kerület fiataljainak.

Szóval — azt tartják, az alma nem esik messze a fájától —, s a gyermek hasonlít a szülőjére. Így van ez lám, a Magi családban is! A család legifjabb tagja, Zsüli néni unokája, Imre fia kislánya, Barbara. Ő a család kedvence, szemefénye. Mondják — ha úttörődalt hall, máris nagyon odafigyel, pedig alig esztendős. Vajon, a következő harminc évben lehet, hogy róla is írunk még? Ki tudja!...

VOLTAK

széppé. Sok mindent megtanultam a KISZ-ben. Megtanultam pl. azt, hogy egy közösség számára nincs elveszett ember!...

Ha elölről kezdhetném az ifjúsági mozgalomban való tevékenykedést, azon amit eddig csináltam, ennyit módosítanék: még többet és még jobban! **Forczek Erika Kecskemét.**

Visszatérő kedves emlék. „Köszönöm, hogy gyermekéveim emlékét újra idézték" Írja Kelemen Rózsa, akit 1961-ben még Rózsikának hívtak, és Kaposkeresztúron volt 3. osztályos kisdobos. Kedvenc meséjét küldte be szerkesztőségünkbe akkor, és „Az okos lány" kedves történetét közöltük is 1961. októberi számunkban.

Megkérdeztük, hogyan él ma, szereti-e még a meséket? „Itt élek szülőfalumban — írja. — Az általános iskola befejezése után női szabó szakmát tanultam. 1972-ben férjhez mentem. Egy év múlva megszületett kislányom, Rita. Ő kér esténként, hogy meséljek, és kedvéért gyakran kitalálok történetkéket. A régi Kisdobosokat féltve rakosgatom, hogy majd kislányomnak megmutathassam. Kívánom, hogy a kisdobos élet emlékei az ő életében is visszatérő kedves emlék legyen."

Büszke vagyok rá. „Olyan szerencsés voltam, hogy a derecskeiek képviseletében résztvettem Tihany-Aszófőn, az úttörőmozgalom tizedik születésnapjára rendezett jubileumi táborozáson. Délután érkeztünk a sátorvárosba. Mi akkor és azonnal szerettünk volna mindent látni. — A táborból látni lehetett a Balatont. Mint a szélnek eresztett kis libák futottunk feléje —, de ami a hegyről közelinek látszott, valójában messze volt.

Az úttörőmozgalom 20. évfordulójára csapatom pajtásai régi emlékeket gyűjtöttek. Nekik ajándékoztam a tábori igazolványomat és a tábori jelvényt. Legkedvesebb úttörő-emlékem az a selyem nyakkendő, melyet a táborban kaptam. Akkor ez nagy kitüntetés volt a számomra. Ma is, húsz év elteltével büszkén viselem az ünnepélyeken.

Nekem a mozgalom volt gyermekkorom, ifjúságom legszebb élménye... **Tamási Lajosné tanítónő, Nyírábrány**

Józsa Teréz

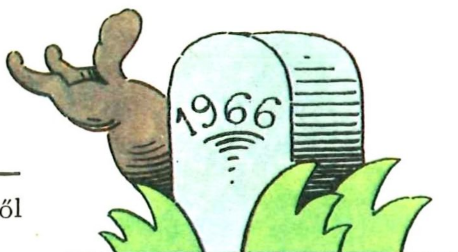
Időutazás — prospektussal

Mióta létezik naptár, nincs gondunk az idő számítgatására. A naptáron kívül azonban sok minden figyelmeztet minket az idő múlására. Igen, a változások. Ki tudná elősorolni közületek, hogy rövidke életében, sőt annak akár csak legutóbbi évében mennyi változást figyelt meg maga körül? Ugye, nem könnyű? Valamit azért mégis kíséreljünk meg együtt! Vegyünk kereken tíz esztendőt, annyit, amennyi a legöregebb kisdobosok életkora. Tekintsük át ezt az időt, mondjuk, Zalakaroson. Könnyítés azoknak, akik velem tartanak ezen a különös túrán, és persze, jómagamnak is: csak az úttörőmozgalom eseményeit követjük, mégpedig a mozgalom legifjabb részvevői, a kisdobosok életében. Hogy mért éppen Zalakaroson utazgatunk az időben? Mert nemrégiben áttanulmányoztam az idő-utazási prospektusokat, és úgy találtam, hogy ebben a dunántúli faluban nem fogunk unatkozni. Rajta hát! Túravezetőnk Béli Józsefné tanárnő.

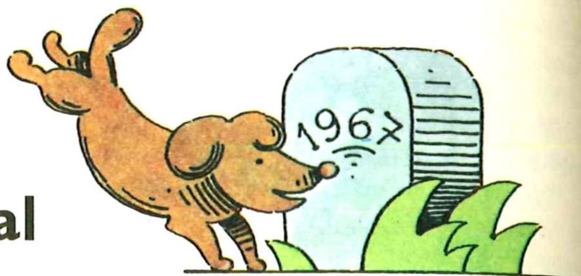
Ettől a kilométerkőtől indulunk.

A falu osztatlan, alsó tagozatos általános iskolájának csak kisdoboscsapata van. A gyerekek egyetlen osztályteremben elférnek. Kíváncsiságuk azonban hatalmas. A múltat is ismerni akarják. Meghívják Takács Jánost, a falu párttitkárát, Slégl Lajos 1919-es kommunistát és harcostársát, Kelemen Pétert. Kifaggatják őket életükről, munkájukról. A felnőttek patronálják a kicsiket, amikor pedig úgy fordul, a gyerekek támogatják az öregeket. Takács bácsi elveszíti a látását. A kisdobosok gyűjtik neki a tűzre való rőzsét, takarítanak. Slégl Lajos bácsihoz is minden héten kijárnak, pedig a hegyben lakik, három kilométerre a falutól.

Takács bácsit és a többi tisztelt és szeretett veteránt eltemetik, a kisdobosok kegyelettel gondozzák a sírjaikat.

A községi tanács előtt több száz köbméter földhalom. A falu társadalmi munkában hordja el. A kisdobosok is derekasan dolgoznak. A földkupac helyén úttörőligetet létesítenek. Itt avatják először nyilvánosan a falu úttörőit. Mindenki felfigyel az eseményre. A szülők is részt vesznek gyermekeik ünnepén. Ezután a többi ünnepet is nyilvánosan tartják meg, kisdobosok szervezésében és főszereplésével. A bizalmatlanság lassan eltünedezik a falu felnőtt lakóiból. A mozgalom jelmondata ebben az évben „A vörös zászló hőseinek útján". A kisdobosok emléktúrát tesznek Kiskomárra, a szovjet hősi emlékműhöz.

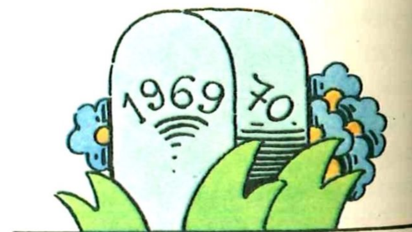

Az úttörőmozgalom jelmondata: „A csapatzászló becsületéért". A kisdobosok gyönggyel kivarrt, faragott nyelű zászlót és gyöngyből fűzött kis erszényt készítenek ajándékba a szovjet úttörőknek.

A kulturális bemutatón mindenki szerepel. A tekintélyes zsüriben Varga Andrea kisdobos is helyet kap.

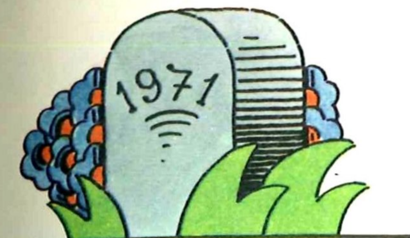

A csapatzászló becsületéért indított akció még tart. Gondozzák a hősök sírját. Leveleznek a moszkvai Lomonoszov egyetemmel, oda került a hősök tiszteletére küldött fehér selyemzászlójuk.

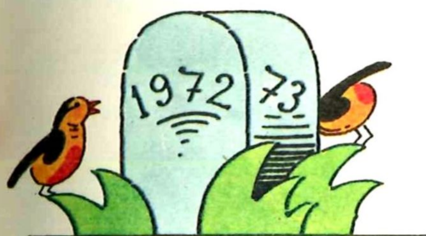

A mozgalmi év jelmondata: „Szabad hazában, Lenin útján". Készülnek a mozgalom negyedszázados évfordulójára. Lendvai Miklós, negyedikes kisdobos szép intarziát készít Leninről. A nagy forradalmárról szerzett dokumentumaikat albumba gyűjtik. Izgalommal vár-

ják a Páncélvonat érkezését. Ezt a napot nem felejtik el! Nyolc község apraja-nagyja nyüzsög az új termálfürdő előtt a páncélvonat állomásán. A vonat befut. Hatalmas éljenzés fogadja. A kisdobosok műsort adnak, és naplóval ajándékozzák meg a vonat vezetőjét.

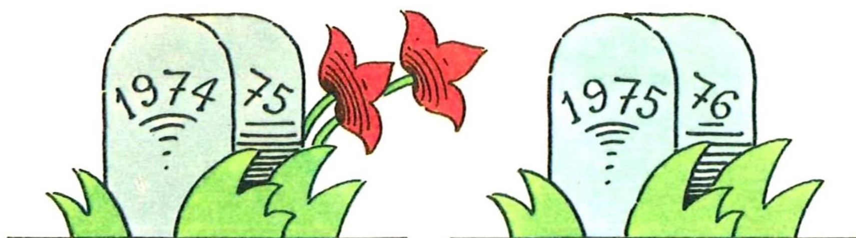

A mozgalommal közös akciójuk: ajándék a hazának. Ebben az akcióban az egész falu részt vesz. A szülők és a többi felnőtt ássa az ugrógödröt, a gyerekek takarítják az iskola udvarát. Májusban országjárásra indulnak.

A közelgő ünnep, Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója tiszteletére a gyerekek szavalóversenyt rendeznek. A költő képeit, a róla szóló verseket és írásokat kiállításon mutatják be az érdeklődőknek.

Indul egy igen népszerű akció: „Erdő, mező titkai". A kisdobosok a Zalakarost körülölelő erdőt veszik — erdész segítséggel — szemügyre. Bújják a növényhatározókat, és megpróbálják nevükön nevezni a növényeket. Gyönyörű, izgalmas munka. Aztán jókedvű versengés: ki tud többet erdőről, növényekről, madarakról szóló dalokból? Szitár Józsi, negyedikes kisdobos el is határozza mindjárt, hogy a gyűjtött növényeket egy albumba rajzolja, mert a növények így a legtartósabbak. Aztán mégsem marad meg neki a különös gyűjtemény, mert az egészet elküldi a Nyitnikék című rádióműsor szerkesztőinek.

A maroknyi csapat — sokadszor — útra kél. „Nekem szülőhazám" — idézik, és módszeresen bejárják a megye legfontosabb nevezetességeit. A csaknem egy évszázadot megért Balhási János Zala megyéről szóló előadását is meghallgatják.

A „Nem térkép e táj" mozgalomban a gyerekek a falu történetének feldolgozásába kezdenek. A járás közművelődésében tevékenykedő Huszár Győző emlékeire támaszkodnak. Keresik az utcanevek eredetét. Megtalálják és lefényképezik a régi falu egyetlen megmaradt házát. Még áll, de rövidesen lebontják. Mi nemcsak fényképen láttuk — mesélik majd, talán éppen az úttörőmozgalom negyvenedik születésnapján, és azt is elmesélik majd, hogy az ő csapatuk kapta meg a „Kiváló úttörőmunkáért" kitüntetést.

Állj, megérkeztünk! A jelenben vagyunk. Vagyis, mi tagadás, lényegében már az idei mozgalmi év is véget ért.

Hogy is van csak?

A mozgalom jelmondata: „Őrizzük a lángot!". A tanév elején akadályversenyt rendeznek a kisdobosok, majd kulturális csapatbemutatót tartanak. A Mókus és Oroszlán őrs tanulmányi versenyben is összeméri erejét. Képviselőt küld az úttörőparlamentre. A „Kisdobosok vagyunk mi" őrsi vetélkedőre is alaposan készül. Közben a faluban új barátokra találnak az őrsök: a gyerekek szüleinél tartják meg őrsi foglalkozásaikat. A kezdeményezés kiválónak bizonyul, az őrsi összejövetel családi eseménnyé is válik: a mamák sütnek-főznek, mert jön az őrs. A mindig aggódó szülők most tényleg megfigyelhetik, a szomszéd szobából leshetik meg, mit csinál csemetéjük az őrsben, pajtásaival.

A zalakarosi gyerekek a mozgalom harmincadik születésnapjára ajándékot kapnak: tízezer forintot érnek azok a játszóalkalmatosságok, amelyeket betonba ágyazva felállítanak az iskola udvarán.

Mielőtt túránkra indultunk, tréfásan az időutazási prospektusra hivatkoztam. Bár ilyen prospektus, mint tudjuk, valójában nem készült, mégsem vaktában választottam Zalakarost kirándulásunk színhelyéül. Tudtam, hogy éveink kilométerkövei között rengeteg esemény és azok nyomán számos változás, újdonság lesz útiélményünk. Remélem, ti sem csalódtatok. Ám az is bizonyos: bármelyik falunkban vagy városunkban végig járhattuk volna utunkat. Az úttörőmozgalom nagy, közös akcióinak szerte az országban nyomára akadtunk volna. A kisdobosok és az úttörők kisebb-nagyobb csapata mindenütt megteszi kötelességét és — mint láttuk — sok mindent azon kívül is. Jártatokban-keltetekben, a vakáció alatt egyéni kirándulást is tehettek. S ha pedig az időben akartok utazni, nézzétek meg pajtásaitok úttörőközösségének naplóit. Minden bizonnyal jó kalauzotok lesz.

Józsa Teréz

Ha ügyesek, ha nem...

Egyedutának hívják azt a kisközséget, ahol Irmus néni, Keszei Sándorné 1950-ben tanítani kezdett. A község most Letenye egyik körzete, Irmus néni pedig a letenyei 1. számú általános iskola tanár nénije.

— Soha nem akartam kapitány lenni — foglalja össze népszerűsége titkát. — Mindig együtt játszottam a gyerekekkel, s mindent együtt csináltam velük. A mozgalmivezetői munkámat is így végeztem. Először még a pajtás családban. „Fent a magasban a zászlónk leng, Víg zene szól, nevetünk, Nótánktól hangos a táj, Holnapig nagyra növünk." Így szólt a pajtás család indulója. Hányszor énekeltük! Mai kisdobosaimnak is megtanítottam. Az úttörődalt tudják, jó, ha ezt is ismerik. Egyébként, a pajtáscsalád tagjai tényleg nagyra nőttek. Már a gyerekeik is kisdobosok.

— Mi volt a legemlékezetesebb élménye az utóbbi évek kisdobos életének?

— Egy kicsit összemosódnak az évek. Minden közös élmény szép volt. Télen mindig szánkózni jártunk, ősszel, tavasszal pedig vettük a magasszárú cipőt, és neki a mocsárnak. Közben azért dolgoztunk is eleget. A kisdobos ügyes kezek szakkörét például csak 1968 óta vezetem hivatalosan, de már legalább tíz éve foglalkozom a gyerekekkel.

— Mit tudnak az ügyes kezek?

— Hímzést, ragasztást, faragást tanultunk. Az idén szőtteseket készítünk, születésnapi ajándékként az úttörőknek. Legutóbb könyvjelzőket hímeztünk, ugyancsak ajándékba. A hímzés aprólékos munka. Attila, az egyik negyedikesem mégis nagyobb anyagot kért, mondván, ő szeretne valami értékesebbet készíteni. Persze, hogy rohantam a boltba, megvettem neki a terítőnek valót... Éppen ez a gyönyörű az én munkámban: észrevenni és támogatni, ha a gyermek kezdeményez.

— Fiúk is hímeznek?

— Nálam mindig is hímeztek. Ha ügyesek voltak, azért, ha nem, hát azért, hogy ügyesedjenek.

A ráncok jókedvűen futkároznak a szeme körül.

— Most képző- és népművészeti pályázatra készülünk. Nagyon fontos a gyerekeknek, hogy mindig, mindenben összemérjék másokéval teljesítményüket. Különben nemcsak szőttest, dalt is szőttünk mi együtt.

— Nem éppen rokonfoglalkozás a hímzés és a dalszerzés!

— Nem is fogtunk volna bele, de nem volt indulónk, hát szereztünk egyet.

— Azok, akik nem tagjai a szakkörnek, ugye, kicsit kilógnak a sorból?

— Dehogy. Minden kisdobos dolgozik. A község valamennyi ünnepét együtt rendezzük. Első a fegyveres

erők napján a csapatzászló ünnepe, szeptember 29. Az úttörőév ünnepélyes megnyitása után mindig túrát szervezünk. November 7-én a határőr őrsön szerepelnek a kicsik. Decemberben az óvodásoknak adnak Télapóműsort. A nőnapra is mindig készültünk, legutóbb kiállítással. Az öregek napján ugyancsak a kisdobosok mondanak köszöntőt.

— A kisdobosok tehát ügyesek, kedvesek és okosak, de vajon hogyan vettek részt az úttörőmozgalom nagy akcióiban?

— Úgy emlékszem, 1972-ben, amikor a Petőfi-évfordulóra készültünk, akkor mozdult meg először igazán a falu. Amikor pedig a három tavaszra emlékeztünk, a harmadik osztályosokkal, Miskovics István bácsit, az 1919-es veteránt hívtuk meg vendégségbe, beszéljen élményeiről. Otthon a gyerekek kifaggatták a nagyszüleiket, s kiderült, hogy bizony igen sokuk cseléd volt Andrássy Gyula gróf uradalmában.

A grófi kastély ma művelődési ház. A kastély urának emléke néha mégis előtűnik a sárga falak mögül. És mindannyiszor előbukkan, ahányszor a környékbeli nagyapák, ültükből óvatosan felemelkedve, derekukat tapogatják. Ahányszor a nagymamák elmerevült ujjai nem boldogulnak az unokák rakoncátlan hajfürtjeivel. A csontjaik emlékeznek. De emlékezik szégyenkező pillantásuk is, ha nem sikerül kiböngészniük, mit írt a tanár néni unokájuk értesítő könyvecskéjébe.

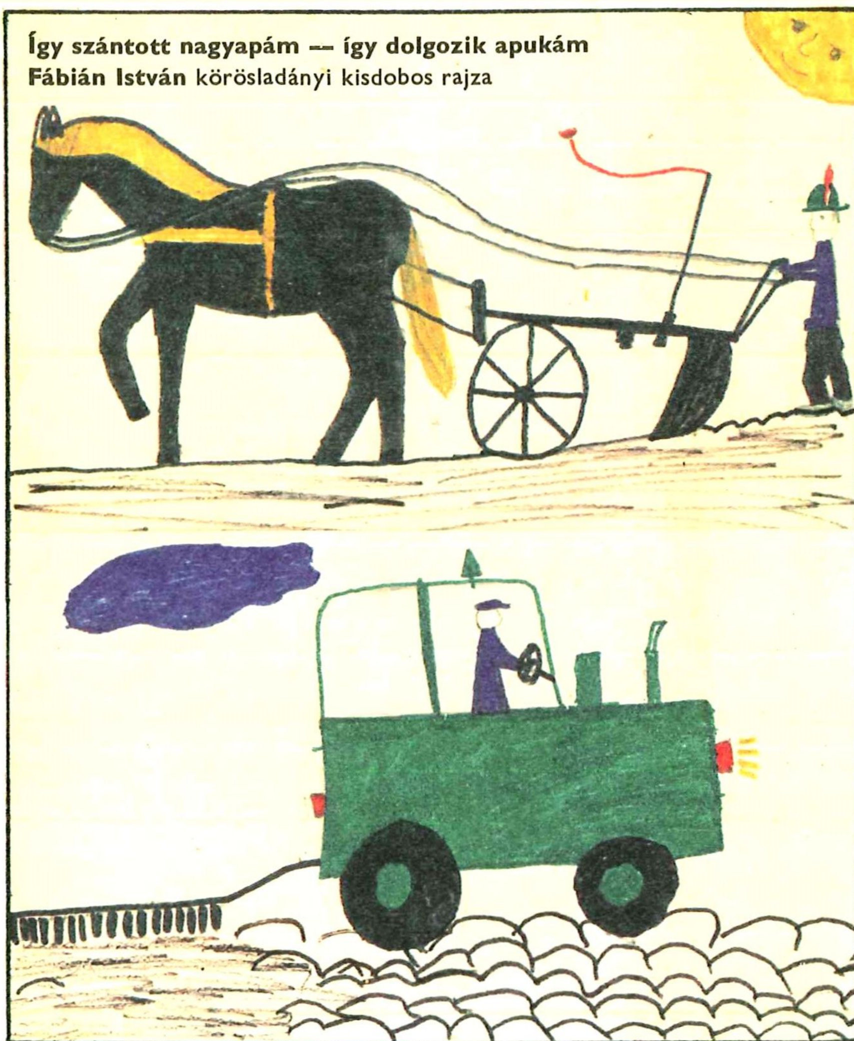
A kisdobosok még tréfából sem mennek mezítláb iskolába, mint uradalmi cseléd őseik, és ma a vászontarisznya is csak dísz vagy divat-holmi. De a gyerekek tudják, hogy nagyszüleik, ha egyáltalán elindulhattak a betűvetés tudományának zsebkendőnyi műhelyébe, sáros, gémberedett és pucér lábbal érkeztek, egyetlen könyvvel a tarisznyájukban.

— Az utóbbi öt év kedvelt akciója volt az „Erdő-mező titkai” is, bár mi az ismerkedést ezekkel a titkokkal már régebben megkezdtük, és most sem hagytuk abba, hiszen minden esztendőben új kisdobosokat avatunk. Környékünk semmilyen jelensége mellett sem mentünk el szó nélkül, soha, pedig, mint mondtam, rengeteget kirándulunk. Újdonságot és osztatlan sikert jelentett azonban a „Nem térkép e táj” akció, amelyben a nagykanizsai járást igyekeztünk megismerni. A zalaegerszegi olajipari múzeumban, a gyerekek kedvéért, működésbe lépett a sok kicsiny dugattyú, dolgozni kezdtek a miniatűr gépek, amelyek nagyban is működnek az olajmezőkön. Amikor otthon, később, a kőolajról tanultunk, már egészen könnyen ment minden. Magam sem gondoltam, hogy a sok látvány és magyarázat ilyen hosszú életű a fejekben. A szülők fejében is, azokéban, akik gyermekeiket elkísérték.

Keszei Sándornét 1975-ben Állami díjjal tüntették ki. Az oklevélre ezt írták: „A felnőttek és az ifjúság körében végzett népművelő tevékenységért.”

— Két szenvedélyem van: a tanítás és a népi hímzés. A tanítás olyan szenvedély, amelynek szűkek az iskolafalak. Talán azt vették észre... Vagy azt, hogy több országos sikert arattak népi hímző szakköreink, gyerek és felnőtt csoportok egyaránt. Nem tudom... Csak egy biztos, ha valami sikerült, az erőt adott a további munkához, ha kudarc ért, hát lógott az orrunk. Egy napig. Aztán, másnap újra kezdtük. Másként fogtunk neki, hogy sikerüljön.

Irmus néni a múló évtizedek alatt friss, fiatal maradt, pedig munkája testet, lelket követel. Úgy tetszik, szenvedélye kifog az időn. Nem fogy. Újra és újra megszületik, felnő tanítványaiban, mint az előrajzolt vásznon a tiszta színű virágok.

Így szántott nagyapám — így dolgozik apukám
Fábián István körösladányi kisdobos rajza

Nagy Katalin: 503

Kiskoromban egyszer annyira vágyódtam valamire, hogy még csaltam is, csakhogy megkaphassam. Becsaptam érte — saját magamat. Táboroztunk és minden nagyon jó volt, csak a postaosztás nem. Reggelenként, zászlófelvonás után a táborvezető kiosztotta a postát. Felolvasta a címzett nevét, és az illető nyomban kiugrott a sorból. Aztán megemberelte magát és nem rohant, csak szépen lépegetett a táborvezetőhöz, hogy átvegye a levelet. Visszafelé is lépegetett és beállt a rajához a sorba újra. Nem bontotta fel a levelet ilyenkor még senki, csak fogták a kezükben és nézték az előttük álló gyerek hátát ábrándosan. Találgatták, hogy mi van a levélben, vagy annak örültek, hogy egyáltalán van — nem tudom. Én legjobban lépegetni szerettem volna! Végig a zászlóig, meg vissza, mindenki engem nézne, irigyelne vagy örülne velem. Aki kapott levelet, az másmilyen gyerek volt aznap, mint a többiek.

Én sose kaptam. Megegyeztünk anyuékkal, hogy nem írnak, mert ők külföldre utaztak ezalatt. Hamarabb hazaérnek úgyis, mint a levelük... Különben is, mit írtak volna? Más gyereknek is leginkább az volt a levelében: otthon mindenki jól van, vigyázzon magára és legyen szófogadó. Még nevetgéltem is magamban ezen az egyformaságon. Eleinte... Nagyon szerettem volna lépegetni a csapat előtt! Úgyhogy nagy titokban írtam is magamnak egy levelet. Nem volt benne semmi — tudtam én kívülről is magamat — csak a borítékot kellett megcímeznem. Ráírtam a nevemet, a rajom nevét, a tábor címét. Amikor sétálni mentünk a faluba, gyorsan bedobtam a postán. A postaláda nyílása a fémlapocskákkal olyan volt, mint egy száj, vigyorgott csúfondárosan...

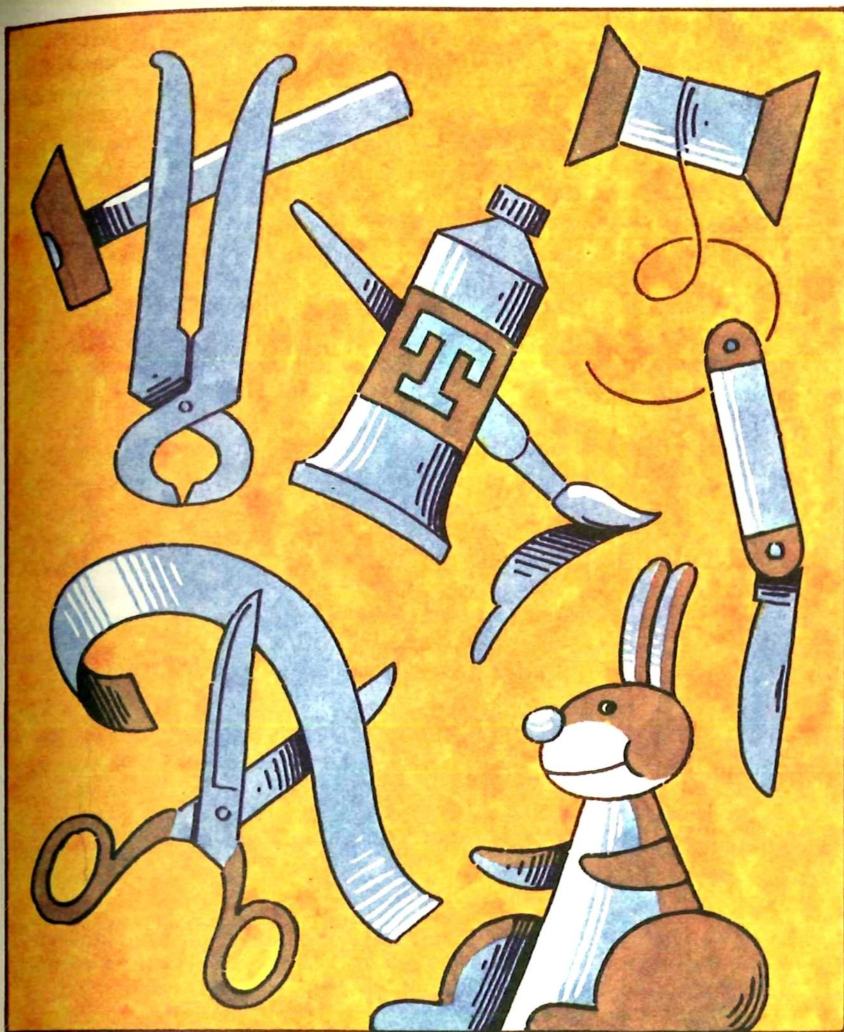
Azóta is egyfolytában mindig várom a postát, borzasztóan szeretek levelet kapni. Nem panaszkodhatom: az elmúlt évben 503 darab érkezett a postafiókomba, a Kisdoboshoz. Annyi mindent megtudok így a kisdobosokról, mintha ismerném mind az ötszázhármat személyesen; barátok vagyunk, a távolság nem számít. (Az űrhajósok azt mondják, távolról is ismerős, gyönyörű a Föld.)

Tudom, hogy Szentgotthárdon a kisdobosok tartják rendben az iskola előtti járdát. Az előszállásiak Szabó Laci apját dicsérik nekem kórusban, mert olyan fogast készített a kisdobos-szobába, hogy nézni is gyönyörűség. A hevesi kisdobosok a Szociális Betegotthonba látogatnak, műsort adnak és kapnak is cserébe. Az idős nénik, bácsik szívesen dalolgatnak, mondókákat mondogatnak —, ők meg felveszik magnóra.

Örülök, hogy megismertem Baráti Esztert és Zoltánt. Ikertestvérek és mindketten szépen, szívesen fuvoláznak. Csak az a bánatuk, duót nem játszhatnak sohase, merthogy csak egy fuvolájuk van összesen. Még szerencse, hogy tisztség többféle van egy őrsben: Eszter a krónikás, Zoli zászlótartó. Sisák Feri a szegedi barátom, de csak télen levelez velem. Ilyenkor sárkányt ereget, kért is tőlem szabásmintát, egy igazán-magasra-repülőt. A gádorosi Ibolya őrsöt menyasszonyköszöntő-őrsnek neveztem el, mert szívesen állnak sorfalat a tanácsházán, minden esküvőn. Legrégibb levelező pajtásaim a kalócfai kisdobosok. Bár mióta „Titkos-őrs" lett a nevük, nem árulnak el semmit magukról. Csak annyit közöltek, hogy van egy őrsi búvóhelyük, és lakat van az ajtaján. Azt már nem tőlük tudom, de tudom biztosan, hogy él Kálócfán egy magányos öreg néni, akinek egyesek mindig felsöprik az udvarát, felvágják a tüzelőt. Hogy kik lehetnek — nagy titok!

A bagosiaktól megtudtam, hogy a falujukban megpihent egyszer Csokonai Vitéz Mihály; emlékét őrzi a pad a templomkertben. A püspökladányi kisdobosok valóságos „minitörténelemkönyvet" írtak: falujuk nevét a besenyők adták, mostanában meg már épül a vízvezeték.

A hidasiak tiszteletbeli őrsi taggá fogadtak. Azt írták a múltkorában: „Nagy nap az, ha tőled levelet kapunk. Örömünkben ilyenkor összetrombitáljuk az őrsöt." Ha a többi levelező pajtásomnál is hasonló a helyzet, sok levelet fogok írni a következő években is. Ugyanis nagyon szeretek örömet szerezni!

Ferkai Loránt

rajztanár a Kisdobos lap régi munkatársa. Tizenöt év óta minden számunkban ott vannak barkácsleírásai, ügyeskedésre serkentő cikkei, rajzai, a technikai vívmányokat ismertető cikksorozatai. De csaknem harminc éve találkozhatnak a pajtások írásaival a különböző lapokban, könyvekben, amelyekhez mindig ő maga rajzolja az ábrákat is. Az iskolai rajzórákon rajzolásra, festésre tanított, rajzasztala mellől pedig ezermesterkedésre. Harmincöt évi tanítás után a tanári asztalt átadta a fiatal tanároknak, de barkácsoló tapasztalatainak, ötleteinek átadását a gyerekeknek máig sem hagyta abba.

A harmincéves jubileum alkalmával arról faggatom:

Honnan származik a barkácsolás iránti szeretete? — Mint minden gyerek, kiskoromban szívesen rajzolgattam. Mindent, amit magam körül láttam és mindent, amit elképzeltem. Aztán érdeklődéssel figyeltem mindenre: hogyan működik, miből készült, hogyan lett? Érdekelt, amit a természet hozott létre, és az amit az ember alkotott. Szerettem és figyeltem a növényvilágot, és rajongtam az állatokért. Mindig volt egy kis „magánállatkertem": fészekből kipottyant madárfióka, ki tudja honnan szerzett fehér egér, tengeri malac, kanári és törpepapagáj, kis tóban hálóval fogott tarajos gőte, patakból kifogott kövihal és még sok minden. Ez a „sokminden" állandó tevékenységre kényszerített, drótkalitkát, faketrecet, betonmedencét, akváriumot, lepkegyűjtemény-dobozt és növénymappákat fabrikáltam. De volt kiskertem, kerítéssel és melegággyal, pokróc-sátram és indiánfelszerelésem, amit akkor még nem árultak trafikban, műanyagból, hanem magam terveztem, csináltam, tomahawktól tollfejdíszig valamennyit. Építettem sárkányokat és hajókat, fontam karikásostort és sípzsinórt — tulajdonképpen semmi olyasmit nem tettem, amit bármelyik nyolc-tízéves gyerek meg ne tehetett volna. De én meg is tettem!

Milyen indítékokat kapott ehhez? — A gyakorlatilag használható tárgyak mellett készítettem olyanokat is, amelyek csupán gyönyörködtetésre szolgáltak. És ekkor kezdtem megszimatolni azt, amit már talán — kisgyerek színvonalon — művészetnek lehet nevezni. Egy szép napon berobbant életembe a népművészet, pontosabban a pásztorművészet. Tíz éves lehettem, amikor egy budai pékség udvarán valami somogyi pásztorcsaládból városba szakadt fiút láttam faragni az udvaron, az istállók mellett. Elmerülten faragcsált a csizmás falusi legényke egy fadarabot, a liszt- és kenyérszagú környezetben. Mondanom sem kell, hogy aznap elkéstem a vacsoráról. De másnap már én is faragtam. Eleinte azt, amit a legénytől láttam, majd a Néprajzi Múzeumban megcsodált tárgyakhoz hasonlókat, később könyv is született faragás-imádatomból, „Remekel a bicska" címmel. A mai kisdobosok talán apuka könyvtárában fellelhetik még egy-egy példányát. Volt úgy, hogy azt faragtam ki, amit maga az anyag „súgott" nekem. A legtöbb göcsörtös ágdarab, gyökérdarab hasonlít valamire. Ez a hasonlóság néhány bicskavágással kihangsúlyozható, és akkor kialakul belőle az, ami „benne volt": emberi vagy állatfigura, sárkány vagy tündér.

Hogyan jutott el oly sokféle anyag felhasználásához, ismeretéhez? — Faragtam felröppenthető légcsavart fából, állatszobrot puha kőből, és még sok mást. Megismertem a szerszámok kezelését, a fa, papiros, drót, fémlemez, textil, bőr természetét, viselkedését megmunkálás alatt. Az eleinte makacs anyagok egyre engedelmesebben simultak a hozzáértővé váló kéz alá. A gépek is érdekeltek: szétszedni, összerakni, javítani őket, megértve működésüket. Találékonyságom egyre fejlődött. Ellestem vagy magam találtam ki megoldásokat, mit hogyan lehet jobban csinálni. Ahol szerelők, építők dolgoztak, hosszasan ácsorogtam és kérdezősködtem, míg tellett a türelmükből.

Munkálkodás közben hamarosan rájöttem, hogy csak az a „szerkentyű" működik jól, az tart el sokáig, amit előzetesen jól átgondoltam, pontosan kidolgoztam, alaposan megmunkáltam. „Alkotásaimat" egyre gondosabb kivitelben állítottam elő.

Sokszor újrakezdtem, sokszor félórákon át csiszolgattam valamit, míg tökéletesnek találtam. Az eredmény mindig megérte a fáradságot.

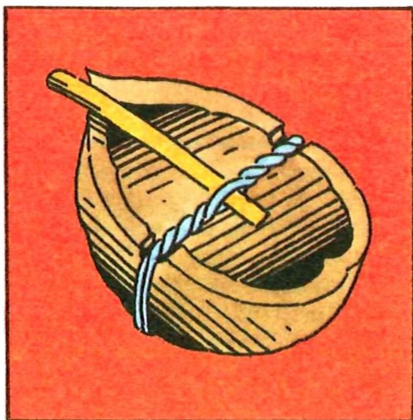
Miért választotta a rajztanári pályát élethivatásnak? — A széphez, a művészetekhez való vonzódásomban nagy része volt apámnak, aki festőművész volt, a híres „nagybányai festőiskola" tagja. Én is művésztelepen születtem Kecskeméten, ahol apám akkor festett. Sokszor magyarázta, mutogatta, mi miért szép, s hogy nemcsak nézni, látni is kell! Anyámtól, aki óvónő volt Nagybányán, a gyermekszeretetet kaptam örökségül. A kettőt összeadva kijön az eredmény: rajztanár lettem.

Hogyan kapcsolódott be az úttörőmozgalomba? — Harminc évvel ezelőtt Pest környéki iskolában tanítottam, és csapatvezetőként ezermester-szakkört is vezettem. Az első Országos Ezermester Kiállításon elért sikerünk után felkeresett az egyik ifjúsági lap riportere. Az ő beszámolója után úgy találták, egy szakkör tagjai helyett szóljak az ország valamennyi kisdobosához és úttörőjéhez. Felkértek, írjak és rajzoljak az úttörőlapokba barkácsolással kapcsolatos cikkeket. Ettől kezdve állandóan újabb ötleteken törtem a fejemet, amiben sokszor a gyerekek levelei is segítettek.

Mi a haszna annak, ha valaki ezermester? Mennyi örömet nyert ebből? — Úgy érzem, az ember, a gyerek, ne csak olyasmit tegyen, amiből haszna van. Igaz, egy ezermester mindent megjavít otthon, legyen az zár, táska, esernyő, kerékpár, vízcsap vagy lámpa, de a hasznosságánál fontosabbnak tartom, hogy amit csinálunk, abban örömünk legyen. Vagy másnak szerezzünk vele örömet; gyerekkorban a szülőknek, testvéreknek, tanítóknak, az osztályközösségnek, felnőve gyerekeinknek és unokáinknak. Egy kisdobos még nehezen tudja elképzelni, milyen öröm például számomra, ha unokáimmal együtt nekifogunk „valaminek". „Van itthon ragasztó? — kérdi Zsolti. — Megrepedt a vár tornya!" — „Csináljunk habszivacsból új egérkét!" — így Merci, a kisebbik. És működünk, szerelünk, alkotunk órákon át önfeledten. Sokszor tőlük kapok „tippeket", mert a találékonyság a gyerekekben is hamar kifejlődik, ha megvan bennük a kellő kíváncsiság. Mint pl. Fürkész Balázs-ban, a gépdarázsban, akinek kalandjait tizenöt évvel ezelőtt ötven folytatásban írtam-rajzoltam meg a Kisdobosban. Négy éven át járta, ill. szállta ő a Földet, a világűrt és a tengerek mélyét, fürkészve a neki titokzatosnak tűnő jelenségeket, hogy megismerje a természet és a technika csodáit. Sok kisdobost ébresztett rá, milyen izgalmasan sokoldalú az élet, amely bennünket körülvesz. Csak vigyázzunk környezetünkre mindannyian, hogy ne vétkezzünk ellene rongálással, szemeteléssel, növény- vagy állatpusztítással, szennyezéssel! Maradjon valami a mai kisdobosok gyerekeinek, unokáinak is!

Vannak-e szenvedélyei, hobbijai a barkácsolás mellett? — Vannak. Gyerekkorom óta azért igyekszem munkáimat minél előbb, de jól elvégezni, hogy utána a szenvedélyeimnek hódolhassak. Szeretem a komoly zenét. Szívesen csodálom meg a magas hegyeket, és ha lehet, meg is mászom őket. De fő szenvedélyem — mióta az eszemet bírom — a horgászás, és minden, ami velejár. Ma is emlékszem a sok vízmenti barangolásra, üldögélésre, a vízparti élet áhítatos figyelésére. Ez a vízparti élet is sok barkácsolásra ad és kínál lehetőséget. Életem példáján látom: aki a munkát és a jól felhasznált pihenést egyensúlyba tudja hozni, boldog és elégedett, akár hat-, akár hatvanéves!

Feljegyezte: Gaál Gizka

Cirip őrs

Találkoztunk egy kisdobos őrssel. Magam sem tudom, mi volt az igazi nevük, mert elneveztem őket „cirip"-nek. Ugyanis állandóan ciripeltek! Mindnek ott lapult a zsebében a szobatücsök, s ha alkalom adódott — csatakiáltáskor, vagy énekszó mellett —, megpengették. Az meg úgy ciripelt, hogy öröm volt hallgatni!

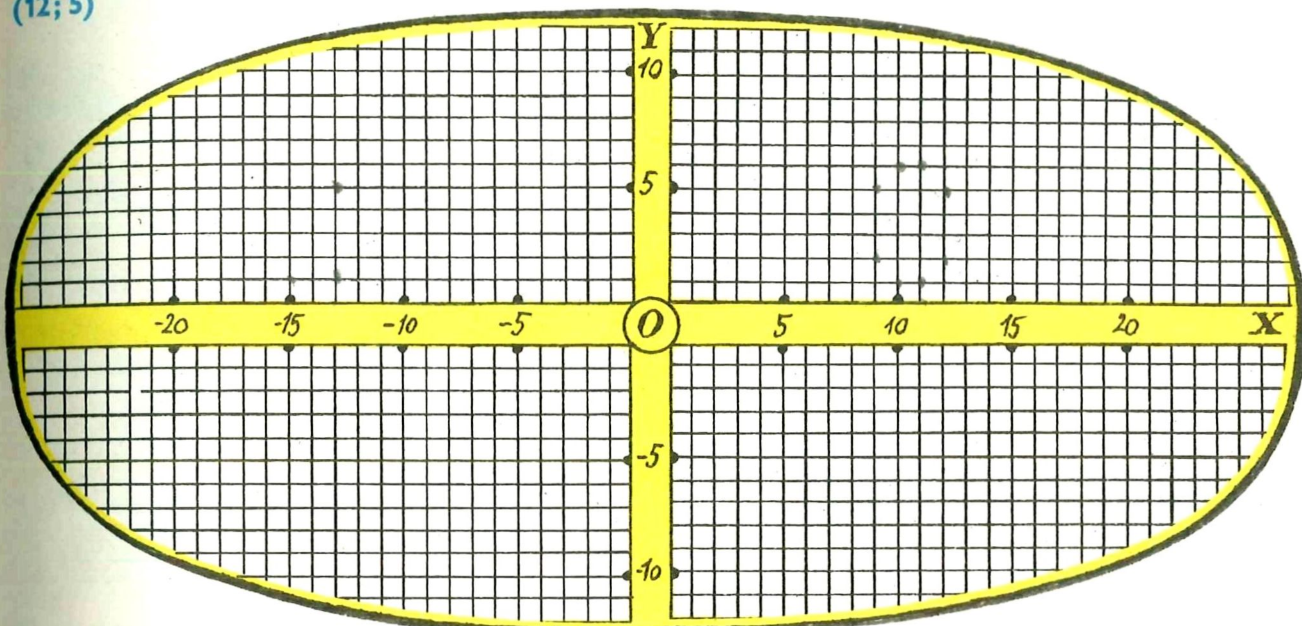
Engem is megtanítottak arra, hogyan kell azt elkészítenem. Én pedig most továbbadom néktek!

Tehát: kell hozzá egy nagy, egészséges, bél nélküli diónak a fele. Éles késsel vágjatok az oldalára kis mélyedést. Ezekbe csavarjatok erős cérnát, esetleg vékony befőttesgumit. A cérna végét jól kössétek össze, és legalább négyszer, ötször csavarjátok át. Ezután kemény fapálcikát keressetek hozzá — de semmiképpen sem gyufát, mivel könnyen törik. A fácskát húzzátok át a cérna között és csavarjátok még néhányszor meg ezzel a cérnát, míg jól megfeszül. A fácska hosszabbik része a dió széléhez feszül, a rövid vége szabadon kiáll. Ha a hosszabb fácskát ujjunkkal pöcögtetjük, a dióhangszer olyan hangot ad, mintha tücsök ciripelne. Ha ügyesek vagytok, mindenkié más hangon szólhat, és készen áll a cirip őrs tücsökzenekara! Jó mulatást hozzá!

10. Itt a szám! Hol a pont?

Matematikai rejtvénypályázatunk véget ért. Megírtuk szeptemberben, hogy tíz hónapig tart, s hogy a havi megfejtést őrizzétek meg. Amikor ezzel, a mostani megfejtéssel is elkészültetek, a tíz megfejtést helyezzétek megfelelő sorrendbe! Ez nem a hónapok szerint történik! A kapott mondatot küldjétek el szerkesztőségünkbe július 1-ig! A sok jó megfejtés közül a legszebb munkát beküldő harminc pajtás munkáját díjazzuk!

(9; 5)	(10; 6)	(11; 6)	(—15; 1)	(—4; —1)	(—1; —3)	(5; —1)	(17; 5)	(17; 1)
(9; 2)			(—13; 1)	(—1; —1)	(—3; —3)	(5; —5)	(17; 2)	
(10; 1)			(—13; 5)	(—1; —5)		(8; —1)		
(11; 1)				(—4; —5)		(8; —5)		
(12; 2)								
(12; 5)								

kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXV. évf. 6. sz.

Szerkesztő: Kelemen Sándor

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 664-373

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: dr. Petrus György

Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta

Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. Közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.

Megjelenik évenként tíz alkalommal.

Előfizetési díj 1 évre 40,— Ft, I. félévre 24,— Ft, II. félévre 16,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.

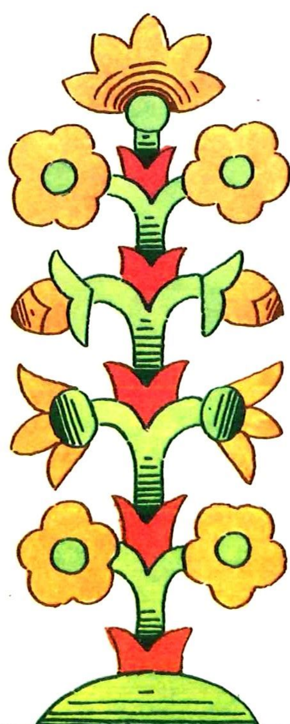
Készült a Kossuth Nyomdában. 76.0394. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató

INDEX: 25.442

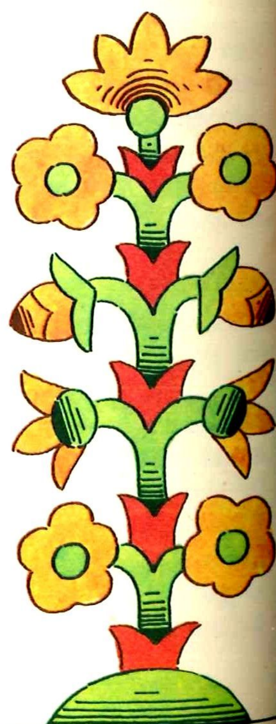
Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza.

E számunk rajzait Vida Győző készítette

Ej, haj, száll az ének

Ej, haj, száll az é-nek, zeng az é-nek,
szép az é-let, Ej, haj, út-tö-rő-nek
ked-ve mindig jó. Nyá-ri napban,
té-li szélben, har-matban s ha hull a hó,
Ej, haj, száz torokból száll az é-nek szó.

Zenéjét szerezte: Kodály Zoltán
Szövegét írta: Raics István